

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การใช้รูปแบบการสอนแบบสตอรีไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วรรณคดีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรังษีวิทยา จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย พุทธศักราช 2551
2. เอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับสตอรีไลน์
 - 2.1 ประวัติความเป็นมาของการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์
 - 2.2 ความหมายและการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์
 - 2.3 ความเชื่อพื้นฐานของการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์
 - 2.4 หลักการของสตอรีไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการสอน
 - 2.5 องค์ประกอบของสตอรีไลน์
 - 2.6 จุดเด่นของสตอรีไลน์
 - 2.7 วิธีการนำรูปแบบสตอรีไลน์มาใช้
 - 2.8 การวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์
 - 2.9 รูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์
 - 2.10 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์
 - 2.11 ประโยชน์ของสตอรีไลน์
3. การประเมินตามสภาพจริง
 - 3.1 ความหมายของการประเมินตามสภาพจริง
 - 3.2 ลักษณะของการประเมินตามสภาพจริง
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีไทย เรื่อง ขุนช้างขุนแผน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการสอนแบบสตอรีไลน์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : คำนำ) ได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2551 เพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาทุกสังกัด ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนได้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 36-37) ได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดสาระการเรียนรู้และมาตรฐาน การเรียนรู้ไว้เหมือนกันกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แต่ได้เพิ่มตัวชี้วัดเพื่อ เป็นทิศทางในการพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีดังนี้

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหา และสร้าง วิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียน เรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมี ประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณและพูดแสดงความรู้ความรูสึก ในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตาราง 2.1 มาตรฐานตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระวรรณคดีและวรรณกรรม
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม. 4 - 6	1. วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น 2. วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตทางสังคมในอดีต 3. วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ 4. สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง 5. รวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านและอธิบายภูมิปัญญาทางภาษา 6. ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจและนำไปใช้อ้างอิง	♦ หลักการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมเบื้องต้น - จุดมุ่งหมายการแต่งวรรณคดีและวรรณกรรม - การพิจารณารูปแบบของวรรณคดีและวรรณกรรม - การพิจารณาเนื้อหาและกลวิธีในวรรณคดีและวรรณกรรม ♦ การวิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีและวรรณกรรมเกี่ยวกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต ♦ การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรม - ด้านวรรณศิลป์ - ด้านสังคมและวัฒนธรรม ♦ การสังเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรม ♦ วรรณกรรมพื้นบ้าน - ภาษากับวัฒนธรรม - ภาษากัน ♦ บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ

เอกสารคำราที่เกี่ยวข้องกับสตอรีไลน์

ประวัติความเป็นมาของการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์

รูปแบบการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ เป็นรูปแบบการสอนที่เป็นที่ได้รับความนิยมแพร่หลายโดย วลัย พานิช (2547 : 31) ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ไว้ว่า เป็นรูปแบบการสอนที่คิดค้นและพัฒนาในสก็อตแลนด์ โดย สตีฟ เบิ้ล และ แซลลี่ ฮาร์เคนเนส (Steve Bell and Sally Harkness) ทั้งสองท่านได้ร่วมกันพัฒนาวิธีการสอนนี้ร่วมกับเพื่อนร่วมงานอีกท่านหนึ่งคือ เฟรด เรนเดล (Fred Rendell) โดยทั้งสามท่านทำงานที่มหาวิทยาลัยจอร์แดนฮิลล์ เมืองกลาสโกว์ ประเทศสก็อตแลนด์ และได้พัฒนาจนเป็นที่นิยมแพร่หลายในยุโรปและอเมริกา รูปแบบการสอนสตอรีไลน์เริ่มเป็นที่รู้จักในประเทศไทยโดยมีกลุ่มบุคคลที่ประกอบด้วย นักวิชาการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อนุรักษ์ มูลคำ ผู้ทรงคุณวุฒิจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ลาวัลย์ วิทยาอุทพิกุล และ พิมพันธ์ เฉชะคุปต์ ได้ไปฝึกอบรมหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ประเทศสก็อตแลนด์ โดยเฉพาะได้รับการถ่ายทอดเรื่องนี้โดยตรงจาก สตีฟ เบิ้ล ในปีพุทธศักราช 2539 และมีความเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในประเทศไทย ต่อมาในเดือน มิถุนายน ปีพุทธศักราช 2541 สตีฟ เบิ้ล ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากร สาธิตและเผยแพร่แนวคิดการเรียนการสอนนี้เป็นครั้งแรกในประเทศไทย ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของรูปแบบการสอนแบบสตอรีไลน์ ในประเทศไทยและมีแนวโน้มว่าจะได้รับการยอมรับมากขึ้นเรื่อยๆ

ความหมายและการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ไว้ดังนี้ เบิ้ล และ ไฟฟิลด์ (Bell and Fifield, 1998 : 5-6) กล่าวถึงสตอรีไลน์ว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นจะเป็นแบบบูรณาการเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากความรู้เดิมส่วนหนึ่งและประสบการณ์ที่ผู้เรียนความรู้ใหม่โดยผ่านการปฏิบัติด้วยตนเองส่งผลให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ การตัดสินใจ ตลอดจนการทำงานร่วมกัน ภายใต้แนวทางการดำเนินเรื่องที่ต่อเนื่องกัน โดยใช้ศิลปะเป็นสื่อ ซึ่งในที่นี้ผู้เรียนจะเป็นผู้สร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่ อรรถพล อนันตวรสุกุล (2545 : 71) กล่าวถึงการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ว่า เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย โดย เรียงร้อยวิธีการสอนแบบต่างๆเข้าด้วยกัน มีลักษณะที่โดดเด่นในการบูรณาการหลักสูตรองค์ความรู้ ทักษะการเรียนรู้ ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้จากหลายสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน โดยอาศัยเส้นทางเดินเรื่องที่ครูผู้สอนได้วางโครงเรื่องไว้คร่าวๆ แบ่งออกเป็นตอนๆ ผู้เรียนจะเป็น

ผู้เติมเต็มรายละเอียดของเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การวางแผน และการตัดสินใจของผู้เรียนเอง เรื่องราวที่เกิดขึ้นในสตอรีไลน์นั้นจึงเกิดจากประสบการณ์เดิมส่วนหนึ่งของผู้เรียนผสมผสานเข้ากับความคิดใหม่ ประสบการณ์ใหม่ที่เกิดจากกิจกรรมย่อยๆ ในแต่ละช่วงของสตอรีไลน์ กระบวนการเรียนนี้เองที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนารูปแบบแนวคิด (Conceptual Model) ของตนเอง เช่นเดียวกันกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 36) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนการสอนโดยใช้สตอรีไลน์ว่า เป็นวิธีการสอนที่บูรณาการความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนเข้าด้วยกันด้วยการกำหนดเค้าโครงเรื่องที่จะเรียนและเป็นการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยจะเน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเองและสร้างสรรค์ความรู้ ความคิด โดยมีพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ความรู้นั้นมีความซับซ้อนและจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนา ความรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนนำความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วหากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ การจินตนาการ การคิดสร้างสรรค์ และการร่วมมือในการทำงาน การตัดสินใจและการที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันโดยการดำเนินเรื่องหรือเนื้อหาให้ต่อเนื่องกัน ส่วน สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2547 : 169) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ เป็นนวัตกรรมการบูรณาการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางรูปแบบหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นในปี 1967 ที่สก็อตแลนด์ โดย สตีฟ เบิล และคณะ การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ไม่ยากอย่างที่คิด ถ้าหลอมรวมวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันได้ มีเวลาเตรียมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง บรรยากาศในการเรียนดี สนุกสนาน ทำให้ผู้เรียนชอบและอยากเรียนรู้ โดยครูผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ และมีความเป็นกัลยาณมิตร คอยช่วยเหลือ สนับสนุน และตั้งคำถามให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดและสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง และ อรทัย มูลคำ และคณะ (2544 : 24-25) ได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนด้วยรูปแบบสตอรีไลน์ว่า หมายถึง การเรียนการสอนโดยใช้การดำเนินเรื่องอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาศัยคำถามหลักเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อหาคำตอบ โดยเด็กจะใช้ความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษา และความสามารถในการคิด เพื่อสร้างสรรค์เรื่องราว แล้วอาศัยคำถามหลักเป็นตัวเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ฉาก ตัวละคร วิถีชีวิต และเหตุการณ์ปัญหาที่ต้องแก้ไขให้ดำเนินเรื่องต่อจนจบหัวเรื่อง โดยครูเป็นผู้เตรียมการสอนและแนะนำให้เด็ก ซึ่งสัมพันธ์กับ ธารณี วิทยาอนิวรรณ (2542 : 91) ที่กล่าวว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้จากห้องเรียนสู่ชีวิตจริงของผู้เรียน โดยร้อยเรียงเรื่องราวที่สร้างขึ้นอย่างมีความหมายในบริบทของชีวิตจริงซึ่งจะผูกเรื่องให้มีความต่อเนื่องกันมีคำถามหลักเป็นตัวเชื่อมโยงเนื้อหา ซึ่งจะเป็นตัวนำให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่ง พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2545 : 3) ได้ให้ความหมายในลักษณะเดียวกันว่าเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญ โดยมีคำถามหลักเป็นตัวนำไปสู่การให้นักเรียนทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย และเหมาะสม เพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนการสอนตามสภาพจริงที่มีการบูรณาการระหว่างวิชาเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้มีสมรรถนะการพัฒนาแบบยั่งยืน และ ชาตรี สำราญ (2540 : 84) กล่าวถึงความหมายของสตอรีไลน์ว่า เป็นการสอนแบบสร้างเรื่อง หรือสถานการณ์สมมุติที่จะศึกษาให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะเรียนรู้ ผู้สร้างต้องพิจารณาถึง องค์ประกอบ 4 อย่าง คือ ฉาก ตัวละคร วิธีชีวิต และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สิ่งที่สำคัญคือ การตั้งคำถาม ให้เข้ากับโครงเรื่อง เพราะคำถามจะเป็นตัวนำเรื่องให้เลื่อนไหลไปเป็นฉากๆ

จากความหมายและการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ที่นักการศึกษาได้ให้ไว้ ผู้วิจัยสรุป ได้ว่า การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ หมายถึง วิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่เน้นการบูรณาการ อย่างหลากหลายโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากประสบการณ์ ที่มีอยู่เดิมและความรู้จากการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ภายใต้องค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ ฉาก ตัวละคร วิธีชีวิต และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีคำถามหลักเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดกิจกรรม อย่างหลากหลาย ในเส้นทางเดินเรื่องที่ต่อเนื่องกันประคองเส้นเชือกทำให้การเรียนการสอนแบบ สตอรีไลน์มีความน่าสนใจ เพราะบรรยากาศในการเรียนดี ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานและสนใจ กระตือรือร้นในการเรียน

ความเชื่อพื้นฐานของการเรียนการสอนสตอรีไลน์

การเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์ เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่นำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ร่วมกัน อาทิ การบูรณาการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสร้าง องค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งต้องใช้องค์ประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของสตอรีไลน์คือ ฉาก ตัวละคร วิธีชีวิต และเหตุการณ์หรือปัญหาที่ต้องแก้ไข โดยการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์สามารถพัฒนา ได้อย่างไม่หยุดยั้ง ดังที่ อรรถัย มูลคำ และคณะ (2544 : 34-35) กล่าวว่าสตอรีไลน์ ตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของความเชื่อที่ว่า โลกในทศวรรษหน้าต้องการคนที่มีความสามารถในการผสมผสานศาสตร์ หลากๆอย่างเข้าด้วยกัน และสามารถนำศาสตร์เหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน เช่น เชื่อว่านักการเมืองที่ดีควรมีความสามารถทางด้านความเป็นผู้นำ นักรัฐศาสตร์ นักนิติศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์ นักอนุรักษ์ธรรมชาติ และนักวิทยาศาสตร์ที่สามารถจัดการแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่าง เหมาะสม โดยไม่สร้างปัญหาใหม่ให้เกิดผลกระทบกับระบบอื่นๆ นอกจากนี้กลุ่มผู้คิดค้นนวัตกรรมนี้ ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้อีกว่า

1. ความรู้ควรมีลักษณะเป็นองค์รวมและสามารถสร้างสมเพิ่มพูนได้
2. ผลของการเรียนรู้จะคงทนและถาวรหรือไม่ ขึ้นอยู่กับวิธีการที่ได้มาซึ่งความรู้

และประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ผู้เรียนจะรู้คุณค่าและสร้างสรรค์ผลงานที่ดีมีความหมายได้ โดยผ่านการเรียนรู้จากการกระทำของตนเองด้วยประสบการณ์ตรง จากความเชื่อพื้นฐานดังกล่าวสอดคล้องกับ วลัย พานิช (2545 : 7) ที่ว่า สตอรี่ไลน์ สามารถนำไปประยุกต์หรือปรับได้ในการสอนระดับอุดมศึกษาหรือในการฝึกอบรมบุคลากรได้ โดยผู้เขียนมีแนวคิดบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การศึกษาจะมีความหมายเมื่อการศึกษามีลักษณะดังนี้

1. มีการบูรณาการ (Integrated) เชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาแต่ละวิชา
 2. เป็นองค์รวม (Holistic) เน้นกฎ ทฤษฎี ประเด็นและข้อคำถามที่มีความสำคัญหรือมีประเด็นร่วมกัน
 3. เน้นการสืบสอบ (Inquiry-Oriented) ที่ให้ผู้เรียนสืบค้นหาคำตอบด้วยวิธีวิจัยต่างๆ ใช้สื่อการสอนที่หลากหลายและเน้นการพัฒนากระบวนการคิด
 4. เน้นการสร้างสรรค์องค์ความรู้ (Constructivist) ให้ผู้เรียนหาความหมายจากประสบการณ์ต่างๆที่ได้รับหรือจากการได้ศึกษาและต้องพัฒนาให้เกิดความรู้ด้วยตนเอง
- จากความเชื่อพื้นฐานของสตอรี่ไลน์ที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ จะเห็นว่า การเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีและเกิดผลดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้สอนสามารถยืดหยุ่นเวลาและกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามความเหมาะสม การดำเนินการเช่นนี้ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปโดยธรรมชาติ มีชีวิตชีวา สอดคล้องกับความต้องการ สร้างความสนุกสนาน และทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ ผลงานแต่ละชิ้นที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ขึ้นในกิจกรรมการเรียนการสอนจะช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เจตคติและทักษะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาไปพร้อมๆกัน การเรียนรู้เหล่านั้นย่อมมีหลายสิ่งที่น่าสนใจมากกว่าตำราเรียน ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ พัฒนาการของความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกันจะช่วยส่งผลให้เกิดพัฒนาการและศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนให้สูงขึ้นเป็นลำดับ

หลักการของสตอรี่ไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการสอน

เจฟ เครสเวล (Creswell, 2001 : 1-2) ได้เสนอหลักการเป็นแนวทางในการปฏิบัติกรวางแผนและการสร้างการสอนแบบสตอรี่ไลน์ไว้ 6 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. หลักของเรื่อง (The Principle of Story) ถือเป็นหัวใจสำคัญของประสบการณ์ที่จะให้กับผู้เรียนเพราะ เรื่องราวต่างๆจะช่วยให้ผู้เรียนได้คาดการณ์ สร้างแนวทางและเนื้อหาที่มีความหมายเพื่อการเรียนรู้ในสิ่งที่สอน
2. หลักของการคาดการณ์ (The Principle of Anticipation) เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เพราะการวางเรื่องที่ดีทำให้ผู้เรียนได้คาดหมายด้วยความสนุกสนานและตื่นเต้น การคาดการณ์ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน เพราะผู้เรียนเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่เขาเป็นเจ้าของ

3. หลักของการต่อเรื่องของครูผู้สอน (The Principle of the Teacher's Rope) การต่อเรื่องนั้นผู้สอนจะเป็นผู้ควบคุมให้ผู้เรียนเดินไปตามแนวทางที่ผู้สอนได้วางไว้และลงมือปฏิบัติกิจกรรมค้นหาข้อมูลรายละเอียดต่างๆด้วยตนเอง ซึ่งผู้สอนสามารถยืดหยุ่นได้ตามความต้องการของผู้เรียน
4. หลักของความเป็นเจ้าของ (The Principle of Ownership) ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนได้สร้างกิจกรรมต่างๆด้วยคำถามหลัก ความรู้สึกรับผิดชอบ ภาควิไมใจในผลงานที่เกิดขึ้น ภาวะต่อหรืออื่นในการแสดงบทบาทจึงเกิดขึ้นกับผู้เรียน
5. หลักของบริบท (The Principle of Context) หลักการนี้เชื่อมโยงกับหลักของเรื่อง การดำเนินเรื่องต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน การเรียนรู้ใหม่จะเชื่อมโยงกับความรู้เดิม ผู้เรียนสร้างความเข้าใจจากสิ่งที่รู้แล้วไปยังสิ่งที่ยังไม่รู้ การสร้างเรื่องที่สะท้อนชีวิตจริงจะทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องที่เรียนกับชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้นที่จะค้นคว้าฝึกทักษะการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ
6. หลักของโครงสร้างก่อนทำกิจกรรม (The Structure before Activity Principle) ก่อนที่จะให้ผู้เรียนสร้างรูปแบบแนวคิดของตนเองต้องให้โอกาสนำความรู้เดิมออกมาใช้โดยเปิดโอกาสให้แสวงหาข้อมูล มีการค้นพบ เสนอข้อค้นพบและพิสูจน์สิ่งที่ได้คิดค้นด้วยการเรียนรู้จากกิจกรรม และทักษะหลายๆอย่างที่ครูต้องจัดให้เหมาะสม หลักการนี้สนับสนุนความเชื่อที่ว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถทำในสิ่งที่จะถูกถามได้สำเร็จ แต่ต้องได้รับโครงสร้างที่จำเป็นก่อนเป็นอันดับแรก

องค์ประกอบของสตอรี่ไลน์

อรรถย มูลคำ และ คณะ (2544 : 38) กล่าวถึงองค์ประกอบของสตอรี่ไลน์ว่า สตอรี่ไลน์หรือเรื่องราว หรือ นิทาน หรือ ตัวละคร จะมีองค์ประกอบต่างๆที่ผสมผสานอยู่ด้วยกันอย่างน้อย 4 ส่วน ได้แก่ ตัวละคร (คนหรือสัตว์ หรือทั้งคนและสัตว์) เวลา (อดีต ปัจจุบัน และอนาคต) สถานที่ (สิ่งแวดล้อมหรือสถานที่ที่ดำเนินเรื่องราวต่างๆ) นอกจากนี้ตัวละครจะต้องมีการดำเนินชีวิตทั้งที่เป็นลักษณะวิถีชีวิตที่ปกติและวิถีชีวิตที่ไม่เป็นไปตามปกติ โดยอาจจะมีเหตุการณ์ต่างๆเกิดขึ้นกับตัวละคร ดังนั้นสตอรี่ไลน์จึงมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบด้วยกันดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ฉาก (Setting) ได้แก่ สถานที่ หรือภาพกว้างๆที่เป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของตัวละครในเรื่องนั้นๆ โดยจะมีเงื่อนไขของเวลา เช่น เวลาในปัจจุบัน เวลาในยุคประวัติศาสตร์ เป็นต้น ส่วนสถานที่จะเป็นการกำหนดตามเรื่องที่สร้างขึ้น เช่น ยานอวกาศ บ้านเรือน ชายทะเล สนามบิน เกาะร้าง โรงพยาบาล ฯลฯ ซึ่งผู้สอนจะต้องตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนตอบคำถาม แล้วสร้างฉากขึ้นตามจินตนาการของตน
2. ตัวละคร (Character) ได้แก่ คนหรือสัตว์ที่มีชีวิตโลดแล่นอยู่ในเนื้อเรื่อง โดยต้องคำนึงอยู่เสมอว่าจะต้องให้ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในเรื่องที่จะเรียนด้วย โดยผู้เรียนจะมีฐานะเป็น

ตัวละครตัวหนึ่งของเรื่อง ซึ่งอาจสร้างเป็นสัญลักษณ์ ตึกตาหรือหุ่นแทนก็ได้ ตัวละครนั้นๆจะมีบทบาทในการเดินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีความรู้สึกรู้ว่าตัวละครเหล่านั้นเป็นตัวแทนของเขาจริงๆ จนเกิดความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของ ตัวละครหรือหุ่นที่สร้างขึ้นต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับฉากด้วย

3. วิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิต (A Way of Life) ได้แก่เรื่องราวที่เป็นการดำรงชีวิตโดยปกติของตัวละครในสถานที่และเวลาตามที่กำหนด เช่น กิจวัตรประจำวันของคนแต่ละคนในครอบครัวที่อาศัยอยู่ริมน้ำ กิจวัตรประจำวันของแต่ละคนในโรงพยาบาล เป็นต้น ฯลฯ

4. เหตุการณ์ (Events) ได้แก่เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นหรือปัญหาในความเป็นจริงที่ตัวละครต้องเผชิญ หรือเป็นการสร้างสถานการณ์สมมุติขึ้นมา แล้วให้ผู้เรียนฝึกแก้ไขปัญหาต่างๆในสถานการณ์นั้นๆ เช่น การผจญภัย การท่องเที่ยว อุปสรรคในการทำงาน ภัยธรรมชาติต่างๆ เป็นต้น

จุดเด่นของสตอรี่ไลน์

วลัย พานิช (2547 : 43) ได้อธิบายถึงจุดเด่นของสตอรี่ไลน์ไว้ดังนี้

1. เป็นวิธีการเล่าเรื่องราว (Narrative thematic approach) ที่มีขั้นตอนต่อเนื่องเป็นลำดับด้วยการเชื่อมโยงจากคำถามหลัก
2. ผู้สอนสร้างสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนรับผิดชอบในการเรียนรู้
4. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ซึ่งมีความหมายแก่เขา เพราะผู้เรียนสร้างขึ้นด้วยตนเองและเป็นตัวเสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

Bell & Fifield, (อ้างใน ชาตรี สาราณ, 2542 : 129 - 131) กล่าวถึงจุดเด่นของสตอรี่ไลน์ไว้ดังนี้

1. เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เด็กได้ใช้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ
2. เป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีชีวิต เนื้อหาที่ช่วยกันสร้างขึ้นจากครูและนักเรียน จะให้โอกาสเด็กๆในการใช้สามัญสำนึก ทักษะในการสำรวจสิ่งแวดล้อม ทักษะในการอธิบายความคิดและ ผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างผลงานอย่างเต็มที่
3. วิธีการสร้างโครงเรื่องทำให้เกิดผลในบั้นปลายที่ดีสำหรับผู้เรียนและครู เพราะเกิดความมั่นใจ นักเรียนจะมีความรู้สึกรู้ว่าตัวของเขาได้รับการยอมรับและครูสามารถวางโครงกิจกรรมโดยอาศัยพื้นฐานจากโครงเรื่องเดียวกับที่เด็กคิดขึ้นมา
4. วิธีการสร้างโครงเรื่องสามารถเชื่อมโยงทักษะที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ เพราะการทำงานกับ หัวข้อหรือประเด็นหรือเรื่องที่ให้ออกาสนักเรียนได้ฝึกฝนพัฒนาทักษะเดิมซ้ำๆโดยไม่

เมื่อ และในขณะเดียวกันก็มีการตรวจสอบความสามารถในการนำไปใช้จากการสาธิตแสดงผลงานของนักเรียนด้วย

5. การเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ทำให้นักเรียนได้แก้ปัญหาที่ยากหรือซับซ้อน นอกเหนือจากที่มีในหลักสูตรได้เสมอ เมื่อเด็กๆ ได้สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมในจินตนาการและผู้อุบัติยที่เขากำหนดคุณลักษณะต่างๆเอง หลายครั้งที่เกิดคำถามที่เกี่ยวพันกับคุณค่าต่างๆ เช่น เรื่อง ความเป็นธรรม การกดขี่ทำทารุณ ความสัมพันธ์ในครอบครัว การเมือง ฯลฯ และสิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กๆ ต้องปรับบุคลิกของตัวเองที่เขาส่งเสริมขึ้นมาใหม่ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนกว่าจะได้สิ่งที่ลงตัวที่สุด
6. เป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้เกิดการให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกันระหว่างครูกับนักเรียนซึ่งอยู่ในฐานะเพื่อนร่วมงานกัน ไม่ใช่เจ้านายกับลูกน้อง หน้าที่ของครูจะต้องเป็นผู้คอยแนะนำวางแผนคร่าวๆให้นักเรียนนำไปพัฒนาตัวเอง
7. เป็นวิธีการสอนที่สามารถนำเทคโนโลยีไปใช้ได้หลากหลายรูปแบบ
8. การเรียนการสอนด้วยวิธีนี้จะช่วยครูในการเชื่อมต่อระดับความยากง่ายแก่นักเรียนแต่ละคนในห้อง เด็กๆจะได้สร้างสรรค์ผลงานของเขาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เสริมทักษะพัฒนาการทางภาษาเด็กจะได้รับประโยชน์จากการเปิดกว้างของคำถามในแต่ละกรอบทำให้ได้ทำงานเต็มตามความสามารถของเขา

วิธีการนำรูปแบบสตอรี่ไลน์มาใช้

อรรถัย มูลคำ และคณะ (2544 : 41-44) กล่าวถึงการนำนวัตกรรมสตอรี่ไลน์มาใช้ในการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน ดังนี้

1. การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาของรายวิชากลุ่มหรือกลุ่มประสบการณ์

แล้วแต่กรณีด้วยการร่วมมือกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้สอน เพื่อพิจารณาอย่างละเอียดว่าองค์ความรู้ที่ประสงค์จะจัดให้แก่ผู้เรียนนั้นได้แก่อะไรบ้าง มีความโดดเด่น สอดคล้อง หรือซ้ำซ้อน อยู่ในรายวิชา กลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ อย่างไร แล้วกำหนดองค์รวมแห่งองค์ความรู้ที่พึงประสงค์ไว้ให้ชัดเจนในรูปของหลักสูตร (ถ้าเป็นการบูรณาการหลักสูตร) หรือ ในรูปของหัวเรื่อง (ถ้าเป็นการบูรณาการการเรียนการสอน)

2. การเขียนหลักสูตรหรือแผนการสอน

เมื่อคณะผู้กำหนดหลักสูตรสังเคราะห์องค์รวมแห่งองค์ความรู้ที่ประสงค์จะให้ปรากฏในหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว ก็จะเขียนหลักสูตร โดยใช้เส้นทางเดินเรื่อง (Topic Line) ของสตอรี่ไลน์เป็นกรอบในการเขียน ถ้าจะบูรณาการการเรียนการสอน ก็จะใช้เส้นทางเดินเรื่องเป็นกรอบในการเขียนด้วย โดยมีหัวเรื่องเป็นเครื่องกำหนดเนื้อหา โดยจะเน้นคำถามนำที่เนื้อหา ขั้นตอนการ

เขียนหลักสูตรหรือเขียนแผนการสอนจะเกิดขึ้นก่อนนำหลักสูตรหรือแผนการสอนไปใช้ และเป็นขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าผู้สอนและผู้เรียนมีบทบาทอย่างไรในการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อและกิจกรรมต่างๆ จะถูกนำมาสู่แผนการสอนในลักษณะใด

3. การกำหนดเส้นทางเดินเรื่องให้สอดคล้องกับหลักสูตรหรือหัวเรื่อง

เส้นทางเดินเรื่องที่ใช้เป็นกรอบสำหรับการดำเนินการโดยวิธีสตอรีไลน์ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 องค์ด้วยกันคือ ฉาก ตัวละคร วิถีชีวิต และเหตุการณ์ซึ่งในแต่ละองค์ก็จะประกอบด้วยประเด็นหลักบางประเด็นที่ยกขึ้นมาพิจารณาเป็นพิเศษ โดยการตั้งคำถามมาแล้วให้ผู้เรียนค้นคว้าหาคำตอบที่สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่ประสงค์จะบูรณาการเข้าด้วยกัน นอกจากนี้เส้นทางเดินเรื่องยังอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลเชิงตรรกและบรรยายไปตามลำดับเนื้อหาแต่ละองค์อีกด้วย

4. การประเมินผล

คือขั้นตอนสุดท้ายที่ใช้สำหรับวิธีสตอรีไลน์ การประเมินผลที่นิยมใช้ควบคู่กันไว้คือการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง

การวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์

การวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์เป็นสิ่งที่ผู้สอนควรให้ความสำคัญในการปฏิบัติเพื่อให้การเรียนการสอนมีขั้นตอนที่เป็นระบบและมีความชัดเจนในการปฏิบัติ ดังที่ วลัย พานิช (2547 : 38-41) ได้กำหนดการวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ ดังนี้

1. เตรียมหัวเรื่องหรือหัวข้อ (Topic) ที่จะใช้สอน ซึ่ง Topic นี้ก็คือ แนวคิดสำคัญ (Concept) ที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หัวข้อนั้น อาจได้มาจากหนังสือเรียนที่ใช้อยู่ ซึ่งการเลือกหัวข้อนั้นจะต้องดูว่ามีความสอดคล้องกับหลักสูตรหรือไม่ ขยายขอบเขตความรู้ให้ผู้เรียนหรือให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างองค์ความรู้หรือไม่ หัวเรื่องนั้นจะพัฒนาความรู้ ทักษะหรือไม่ เพราะสตอรีไลน์เป็นการสอนแบบบูรณาการ และหัวเรื่องนั้นมีโครงสร้างสำคัญที่เป็นทั้งเนื้อหาสาระความรู้ (Surface Structure) ซึ่งผู้เรียนจะได้จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น ความรู้เรื่องปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของครอบครัว บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวต่อการแก้ปัญหาเศรษฐกิจในหัวข้อเกี่ยวกับครอบครัวไทยในยุคไอเอ็มเอฟ และหัวข้อนั้นต้องมีโครงสร้างสำคัญที่เป็นกระบวนการ (Deep Structure) ที่จะพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญาและทักษะ ได้แก่ ทักษะภาษา ทักษะการแสวงหา และประเมินข้อมูล ทักษะการคิด และทักษะสังคม เป็นต้น ดังนั้นผู้สอนต้องคำนึงถึงโครงสร้างทั้ง 2 ส่วนในการหาหัวข้อเพื่อใช้สตอรีไลน์ มีความสมบูรณ์

2. เตรียมการผูกเรื่องหรือเขียนเส้นทางดำเนินเรื่องและแบ่งเขียนเป็นตอน (Episode) โดยคำนึงถึง 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญ เรื่องราว

ในสตอรีไลน์อาจเป็นเรื่องจริงหรือเรื่องที่จินตนาการหรือความฝัน (Imagination / fantasy) หรืออาจรวมทั้งสองอย่างก็ได้ ผู้สอนต้องพัฒนาหัวข้อ (Topic) และเนื้อเรื่องให้ทั้งสองอย่างไปด้วยกันจะต้องมีโครงเป็นความคิดพื้นฐานว่ามีอะไรบ้าง จะมีเหตุการณ์ไต่บ้าง แต่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ทำหน้าที่ผูกเรื่องราวหรือเส้นทางดำเนินเรื่อง โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างรายละเอียดโดยการลงมือทำกิจกรรมต่างๆ

3. ตั้งคำถามหลักหรือคำถามสำคัญ (Key question) ซึ่งจะทำหน้าที่เชื่อมโยงการดำเนินเรื่องในแต่ละตอนและเป็นตัวกระตุ้นหรือเปิดประเด็นให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์และลงมือปฏิบัติซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ในตอนต่อไป อาจกล่าวได้ว่า คำถามหลัก เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละตอนหรือฉาก (Episode) หรืออาจเปรียบได้ว่า คำถามหลักเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ในรูปแบบการสอนปกติ คำถามหลักนี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สตอรีไลน์มีจุดเด่นตามที่ สตีฟ เบิ้ล ได้กล่าวไว้ว่า “The Storyline Method is the presentation of key questions” ลักษณะของคำถามหลักควรมีลักษณะดังนี้

1. กระตุ้นให้เกิดแนวคิดสำคัญของหัวข้อหรือโครงเรื่องนั้นๆ
2. คำตอบของคำถามควรมีความหลากหลาย ผู้เรียนได้ใช้ความคิดวิเคราะห์และเสนอแนวคิดต่างๆ
3. กระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะความคิดหลายอย่าง เช่น การวิเคราะห์ การจินตนาการ การสรุปและการประเมิน
4. กระตุ้นให้ผู้เรียนหาคำตอบด้วยการสืบค้นหาข้อมูลต่างๆ
5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงทักษะหรือประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆที่เขา
4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ตอบคำถามหลักเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนกิจกรรมที่จัดควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือคิดและลงมือปฏิบัติ รวมทั้งกำหนดสื่อการสอนต่างๆ ด้วย กิจกรรมที่จัดนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่เสริมแรงหรือสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ให้ผู้เรียนมีบทบาท (Active) มากกว่าการเป็นผู้รับอย่างเดียว (Passive) เช่น ต้องมีการให้แก้ปัญหา ให้สืบค้นหาหลักฐานความจริง มีการแสดงความคิดเห็นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทำจริงด้วยตนเอง เป็นต้น
5. การจัดลักษณะชั้นเรียนเป็นการจัดผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน อาจจัดได้หลายรูปแบบ เช่น เป็นกลุ่มย่อยขนาดเล็ก ทั้งชั้นเรียน รายบุคคล หรือเป็นคู่ เป็นต้น การจัดชั้นเรียนต้องคำนึงถึงชนิดหรือประเภทของกิจกรรม เวลาในการทำงาน คุณภาพสมดุลเรื่องของความรู้ ความสามารถ อาจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกกลุ่มของตนเองบ้าง แต่อย่างไรก็ตามสตอรีไลน์จะเน้นเรื่อง การร่วมใจกันทำงาน (Cooperation) และการทำงานร่วมกันเป็นทีม (Team work)

6. การประเมินผลจากคำถามหลักและจากกิจกรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยสามารถประเมินได้จากการสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการต่างๆของผู้เรียนและผลงานที่ผู้เรียนได้ทำขึ้น การประเมินในสตอรีไลน์ จะต้องเน้นการประเมินงานของผู้เรียนและคุณภาพจึงควรเน้นพฤติกรรม (Performance) จากสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริง การประเมินพฤติกรรม คือ การประเมินความสามารถของผู้เรียนที่ได้เรียนรู้อะไรจากการกระทำ

7. การกำหนดระยะเวลาสอน เนื่องจากหลักการสำคัญของสตอรีไลน์ เป็นการสอนที่เน้นการบูรณาการ การกำหนดเวลาคงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องมีความยืดหยุ่นแล้วแต่หัวข้อเรื่อง **รูปแบบของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์**

แผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์มีรูปแบบที่เป็นแนวทางของผู้สอนที่จะใช้ในการเขียน ซึ่ง วลัย พานิช (2547 : 42) ได้เสนอรูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ไว้ดังนี้

ช่องที่ 1 คือ การผูกเรื่องหรือการดำเนินเรื่อง (Storyline topic) ซึ่งระบุขั้นตอนของสตอรีไลน์และเป็นตัวกำหนดฉาก (Episode)

ช่องที่ 2 คือ คำถามหลัก (Key question) เป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบ

ช่องที่ 3 คือ กิจกรรม (Activities) เป็นกิจกรรมหลากหลายที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะตอบคำถามหลัก

ช่องที่ 4 คือ ลักษณะการจัดชั้นเรียน (Organization) เป็นการระบุข้อมูลว่าในกิจกรรมที่กล่าวไว้ในช่องที่ 3 นั้นมีการจัดกลุ่มผู้เรียนอย่างไรบ้าง

ช่องที่ 5 สื่อการเรียนการสอน (Resource) เป็นการระบุสื่อที่ผู้สอนจะใช้เพื่อช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น แผนที่ เอกสารอ้างอิง หรือโสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น

ช่องที่ 6 ผลงานของผู้เรียน (Outcomes) เป็นการระบุผลงานของผู้เรียนที่ถือเป็น End-product ของกิจกรรมช่องที่ 3

ช่องที่ 7 การประเมินผล (Evaluation) เป็นการระบุแนวทางของผู้สอนในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งต้องมีส่วนสัมพันธ์กับช่อง 6

ทั้ง 7 ช่องนี้เป็นรูปแบบพื้นฐาน ซึ่งผู้สอนอาจนำไปปรับให้เหมาะสมได้ ดังรูปแบบต่อไปนี้

ตาราง 2.2 รูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์

การผูกเรื่อง (การดำเนินการ)	คำถามหลัก	กิจกรรม	ลักษณะการ จัดชั้นเรียน	สื่อการเรียน การสอน	ผลงาน นักเรียน	การ ประเมินผล
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						

บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์

บทบาทของผู้สอน

สตีฟ เบิ้ล (อังโน วลัย พานิช 2547 : 44-45) ได้เสนอคำถามที่สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการกำหนดบทบาทของผู้สอนไว้ดังนี้

1. เริ่มต้นการสอนจากสิ่งที่ผู้เรียนรู่มาก่อนหรือไม่
2. ถามคำถามหลักและสร้างบริบทการเรียนรู้ (Context) ของผู้เรียนตลอดการดำเนินเรื่องหรือไม่
3. จัดกิจกรรมที่หลากหลายหรือไม่
4. กระตุ้นให้ผู้เรียนได้สร้างแนวคิดของตนไว้ก่อนหรือไม่
5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พิสูจน์แนวคิดหรือข้อค้นพบใหม่ๆ โดยการตั้งคำถามหรือให้มีการค้นคว้าหาหลักฐานหรือไม่
6. ให้ความสำคัญในคุณค่าของงานที่ผู้เรียนได้ทำหรือไม่
7. มีการจัดกลุ่มเรียนที่เน้นการร่วมมือในการเรียนและจัดกลุ่มผู้เรียนที่เหมาะสมกับกิจกรรมหรือไม่
8. ใช้วิธีสอนต่างๆ เพื่อช่วยเสริมประสิทธิภาพและความสำเร็จของการสอนหรือไม่
9. มีการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกันในหลายรูปแบบหรือไม่
10. ประเมินผลงานของผู้เรียนเหมาะสมและเป็นไปในทางสร้างสรรค์หรือไม่

บทบาทของผู้เรียน

การเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งในกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องใช้ประสบการณ์หรือความรู้เดิมที่มีเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ดังที่ Cooper (1998:77) กล่าวว่า ผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสตอรี่ไลน์จะได้รับประสบการณ์จากการเรียน การค้นพบ จึงส่งผลต่อคะแนนของผู้เรียนเป็นอย่างดี โดยผู้เรียนต้องตอบคำถามหลักของผู้สอนไปค้นหาคำตอบ (Discover) ผู้เรียนต้องใช้ทักษะการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา ตลอดจนทักษะการจัดการเพื่อที่จะเดินเรื่องราวหรือประสบการณ์ให้เต็มและต้องพร้อมที่จะพิสูจน์ข้อค้นพบหรือพิสูจน์แนวคิดของตนเอง (Conceptual Model) บทบาทของผู้เรียนที่ใช้รูปแบบสตอรี่ไลน์จึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะได้ร่วมกิจกรรมในทุกขั้นตอนจนกระทั่งเกิดผลงานจากการคิดสร้างสรรค์และการปฏิบัติซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ

ประโยชน์ของสตอรี่ไลน์

การสอนด้วยรูปแบบสตอรี่ไลน์มีประโยชน์อย่างหลากหลายทั้งต่อผู้สอนและ ผู้เรียน ในการพัฒนาการเรียนการสอนดังนี้

1. การสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ สนองความต้องการ 4 ประการของผู้เรียนที่เรียกว่า “The Four Universal Needs of Children” ซึ่ง David Narran Saxes (วลัย พานิช, 2547 : 45) ได้กล่าวถึงความต้องการที่เป็นธรรมชาติของผู้เรียนไว้ดังนี้

1.1 การสื่อสาร (Communication) เด็กทุกคนต้องการพูดคุยและการรับฟัง สตอรี่ไลน์ เน้นการปรึกษาหารือหรือพูดคุยร่วมวางแผน ผู้เรียนต่างต้องรับฟังกันและกัน และเสนอความคิดเห็นด้วย

1.2 การสร้างหรือลงมือทำด้วยตนเอง (Building/Construction) โดยธรรมชาติ เด็กทุกคนต้องการสร้างสิ่งต่างๆด้วยการใช้มือของตนเอง (Love to make with hand) หรือสร้างด้วยปัญญาของตน เช่น สร้างแนวคิดที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมในสตอรี่ไลน์ การสร้าง (Construction) เป็นการใช้จินตนาการ การวางแผน จัดหาข้อมูล สร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง เป็นการผลิตงานที่ได้จากความความสามารถโดยมิได้เน้นการจำข้อมูล

1.3 การคิดและลงมือปฏิบัติ (Thought and Action) โดยธรรมชาติเด็กทุกคนรู้จักถามคำถามและต้องการรับฟังคำตอบในสิ่งที่ตนเองอยากรับ ในสตอรี่ไลน์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำ ได้คิดอย่างอิสระในทุกขั้นตอน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ได้ค้นพบ สืบค้น สร้างการท้าทายให้คิดสำรวจและสร้างจินตนาการ ผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาและการตัดสินใจ อาจสรุปได้ว่าการสอนด้วยวิธี สตอรี่ไลน์ นับเป็นวิธีที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เกิดความคิด และฝึกปฏิบัติความสามารถในเรื่องต่อไปนี

1.3.1 การค้นพบ ในสตอรีไลน์ ผู้เรียนได้อยู่ในสถานการณ์การเรียนรู้ใหม่ เขาต้องตีความ แสดงความคิดเห็น และทดลองพิสูจน์สิ่งต่างๆ

1.3.2 การสืบสอบ ในสตอรีไลน์ ผู้เรียนต้องหาคำตอบจากคำถามของครู ต้องแสวงหาความกระจ่าง หาข้อมูลต่างๆและตรวจสอบข้อเท็จจริงนั้นๆ

1.3.3 การสร้างจินตนาการ ผู้เรียนได้ใช้ความคิดของตนเองในการ สร้างสรรค์เชิงศิลปะและการสร้างทางเลือกต่างๆจากหลายมุมมอง

1.3.4 การแก้ปัญหา ในสตอรีไลน์ การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดจากการ แก้ปัญหา ซึ่งผู้เรียนได้วิเคราะห์และแสวงหาแนวทางเลือกสำหรับการแก้ปัญหา

1.3.5 การตัดสินใจ ในสตอรีไลน์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีหลายทางเลือก และเลือกสิ่งที่เหมาะสมที่สุดบนหลักฐานที่เชื่อถือได้

1.3.6 ความรับผิดชอบ ในสตอรีไลน์ ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ดำเนินการสร้าง องค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้เรียนต้องรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่เพื่อทำให้การเรียนรู้ใหม่ได้ เกิดขึ้น

1.4 ความต้องการให้ยอมรับว่าตนเองมีค่าความสามารถแสดงความรู้สึกได้ (Self - expression) โดยธรรมชาติเด็กทุกคนต้องการมีความรู้สึกที่ตนเองมีค่าได้รับการยกย่อง เกี่ยวกับงานหรือความคิด เห็นของตนในสตอรีไลน์ กิจกรรมทุกอย่างแสดงให้เห็นถึงการเห็นคุณค่า ของผู้เรียน ผู้เรียนได้สร้างงานและผู้สอนยอมรับในคุณค่าของงานนั้น

2. เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ (Action Learning) ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิต จริงได้ โดยผู้เรียนเป็นผู้ลงมือศึกษา คิด และปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้ที่ทำทลายความรู้ความสามารถ ของผู้เรียน ผู้เรียนได้เห็นผลงานของตนเอง ดังนั้นจึงเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับผู้เรียน

3. ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง ทั้งสติปัญญา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ หรือการสร้างองค์ความรู้ (เนื้อหา) ด้วยตนเอง หรือพัฒนากระบวนการ เช่น การแสวงหาความรู้ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน รวมทั้งการพัฒนา ค่านิยมก็สอดแทรกไว้ในการสอนด้วยวิธี สตอรีไลน์ ทั้งสิ้น

จะเห็นว่า ประโยชน์ของการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์จะส่งผลทั้งต่อดีทั้งผู้เรียนและผู้สอนเกิดความภาคภูมิใจจากการปฏิบัติและการสร้างสรรค์ผลงาน ดังที่ อรรถัย มูลคำ และคณะ (2543 : 32) กล่าวถึงประโยชน์ของสตอรีไลน์ว่าให้ความสนุกสนานแก่ผู้เรียนและผู้สอน ช่วยสร้าง แรงจูงใจในการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในตนเองทั้งด้านการค้นคว้าหาความรู้ ความรับผิดชอบ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนการเห็นคุณค่าใน ความสามารถของตนเอง ส่งผลต่อการสร้างบรรยากาศที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การประเมินตามสภาพจริง

ความหมายของการประเมินตามสภาพจริง

การประเมินตามสภาพจริงมีความหมายต่างๆที่มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 55-58) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง การประเมินจากข้อมูลหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนซึ่งจะต้องใช้วิธีการ และเครื่องมือการประเมินที่มีความหลากหลาย เช่น ผลงานผู้เรียน รายงาน โครงงาน แบบฝึกหัด แบบทดสอบในลักษณะต่างๆ แบบบันทึกการสังเกต แบบบันทึกการสัมภาษณ์ ร่องรอยการปฏิบัติ เช่น การเข้าห้องสมุด ชมรม ฯลฯ ตลอดจนแฟ้มสะสมงานซึ่งเป็นการรวบรวมจัดเก็บแบบเป็น ระบบ คัดเลือกผลงานที่แสดงถึงการพัฒนาความก้าวหน้า จุดประสงค์หลักของการประเมินตาม สภาพจริง คือ การประเมินเพื่อมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ใช่การประเมินเพื่อตัดสินได้ หรือ ตก และเป็นการประเมินในสภาพที่สอดคล้องโยงไปสู่ชีวิตจริงและผู้เรียนสามารถนำผลงาน ของตนมาปรับปรุงแก้ไขโดยใช้ความสามารถของตนได้อย่างเต็มศักยภาพ ในการประเมินตาม สภาพจริงมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผู้ที่ประเมิน ประกอบด้วยผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนหรือกลุ่มเพื่อน ผู้ปกครอง และครูผู้สอน และช่วงเวลา ประเมินนี้จะต้องประเมินอย่างต่อเนื่องเป็นธรรมชาติตลอดเวลาในทุกบริบทของผู้เรียน และ สุวิมล ว่องวานิช (2546 : 13) กล่าวว่า การประเมินตามสภาพจริง เป็นกระบวนการตัดสินความรู้ ความสามารถและทักษะต่างๆของผู้เรียนในสภาพที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยใช้เรื่องราว เหตุการณ์ สภาพจริง หรือคล้ายจริงที่ประสบในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนตอบสนองโดย การแสดงออก ลงมือทำ ผลิต จากกระบวนการทำงานที่คาดหวังและผลผลิตที่มีคุณภาพจะสะท้อน ภาพเพื่อลงข้อสรุปความรู้ ความสามารถ ทักษะของผู้เรียนว่ามากน้อยเพียงใด น่าพอใจหรือไม่และ อยู่ในระดับความสำเร็จใด ส่วน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 175) ให้ความหมายของการประเมินตามสภาพจริงว่า เป็นการประเมินการกระทำ การแสดงออกหลาย ด้านของนักเรียนตามสภาพจริงทั้งในและนอกห้องเรียน มีลักษณะเป็นการประเมินแบบไม่เป็น ทางการ การทำงาน ความสามารถในการแก้ไขปัญหา การแสดงออก โดยเน้นผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบ และผลิตความรู้ มีโอกาสฝึกปฏิบัติจริงและแสดงออกอย่างเต็มความสามารถ

ลักษณะของการประเมินตามสภาพจริง

กระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 55-58) ได้อธิบายถึงลักษณะของการประเมินตามสภาพจริง ดังนี้

1. การประเมินตามสภาพจริง ออกแบบขึ้นเพื่อประเมินการปฏิบัติในสภาพจริง เช่น เมื่อเรียนเรื่องการเขียน นักเรียนก็ต้องเขียนจริง ไม่ใช่ทดสอบด้วยการสะกดคำ หรือ ตอบคำถาม

เกี่ยวกับการเขียน งานที่ครูกำหนดให้ทำต้องสัมพันธ์กับความเป็นจริงในชีวิต กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้สติปัญญา การคิดวิเคราะห์ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถในการเรียนรู้ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนด้วย

2. เกณฑ์ที่ใช้ประเมิน (Criteria) ต้องเป็นเกณฑ์ที่ประเมิน “แก่นแท้” ของการปฏิบัติ มากกว่าเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่สร้างขึ้นจากผู้ใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ เป็นเกณฑ์ที่เปิดเผย รับรู้กันอยู่ในโลกของความเป็นจริง ไม่ใช่ที่เป็นความลับปิดกั้นปิดอย่างการประเมินแบบดั้งเดิม การเปิดเผยเกณฑ์ จะช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนรู้ว่าจะส่งเสริมซึ่งกันและกันอย่างไร เนื่องจากเกณฑ์นั้นนำมาจาก การปฏิบัติ เกณฑ์จึงเป็นข้อชี้แนะสำหรับการเรียนการสอนและการประเมินที่สะท้อนให้เห็นถึง เป้าหมายและกระบวนการศึกษาอย่างแจ่มชัด ครูจึงอยู่ในบทบาทของผู้ฝึก (Coach) ส่วนนักเรียน นั้นอยู่ในบทบาทของผู้ลงมือปฏิบัติ (Performa) พร้อมๆกับเป็นผู้ประเมินตนเอง

3. การประเมินตนเอง (Self Assessment) การประเมินตนเองตามสภาพจริงมีจุดประสงค์ ดังนี้

- 3.1 เพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการประเมินงานของตนเอง โดยเทียบกับมาตรฐานทั่วไปของสาธารณชน (Public Standard)
- 3.2 เพื่อปรับปรุง พัฒนา ขยายขยาย หรือเปลี่ยนทิศทางการดำเนินงาน
- 3.3 เพื่อริเริ่มในการวัดความก้าวหน้าของตนเองในแบบต่างๆ

4. การนำเสนอผลงานการประเมินตามสภาพจริง คาดหวังให้นักเรียนเสนอผลงานต่างๆ ต่อสาธารณชนและเป็นการเสนองานด้วยปากเปล่า (Oral Presentation) ซึ่งกว่าที่นักเรียนจะได้ ผลงานนั้นๆนักเรียนต้องใช้ทักษะกระบวนการมากมาย ต้องวิเคราะห์ปัญหา ค้นหาทางเลือก ในการแก้ปัญหาและดำเนินการแก้ปัญหากิจกรรมต่างๆเหล่านั้นจะทำให้นักเรียนรู้คุณค่าของการทำงาน เป็นการเรียนรู้ที่ยังรากลึกและนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

สรุปได้ว่า การประเมินตามสภาพจริงมีลักษณะ ดังนี้

1. ผู้สอนจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกในภาคปฏิบัติ คิดสร้างสรรค์ ผลิตผลงานหรือ การกระทำบางสิ่งบางอย่างที่สัมพันธ์กับสิ่งที่เรียน
2. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดระดับสูง ใช้ทักษะในการแก้ปัญหา
3. งาน การกิจ กิจกรรมที่ทำความหมาย
4. สิ่งที่เรารู้นำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน
5. ใช้คนเป็นผู้ตัดสินการประเมิน ไม่ใช่เครื่องจักร นักเรียนได้ประเมินตนเอง
6. มีเกณฑ์การประเมินที่เปิดเผย โปร่งใส

7. ครูเปลี่ยนบทบาทโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และใช้เครื่องมือหลากหลายในการประเมิน
8. การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดคุณภาพการสอนและการเรียนรู้
9. ผลผลิตของการประเมินตามสภาพจริง ได้แก่ เพิ่มสะสมผลงาน โครงการ นิทรรศการ
10. เกณฑ์ที่ระบุในเครื่องมือการประเมินต่างๆหรือกระบวนการประเมินอาจเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน โดยอาจใช้วิธีการทางปฏิบัติ เช่น การอภิปราย การพบปะ พูดคุย การถกเถียง ฯลฯ

เทคนิคการประเมินผลตามสภาพจริง

เป็นหลักการที่จะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมาย ดังนี้

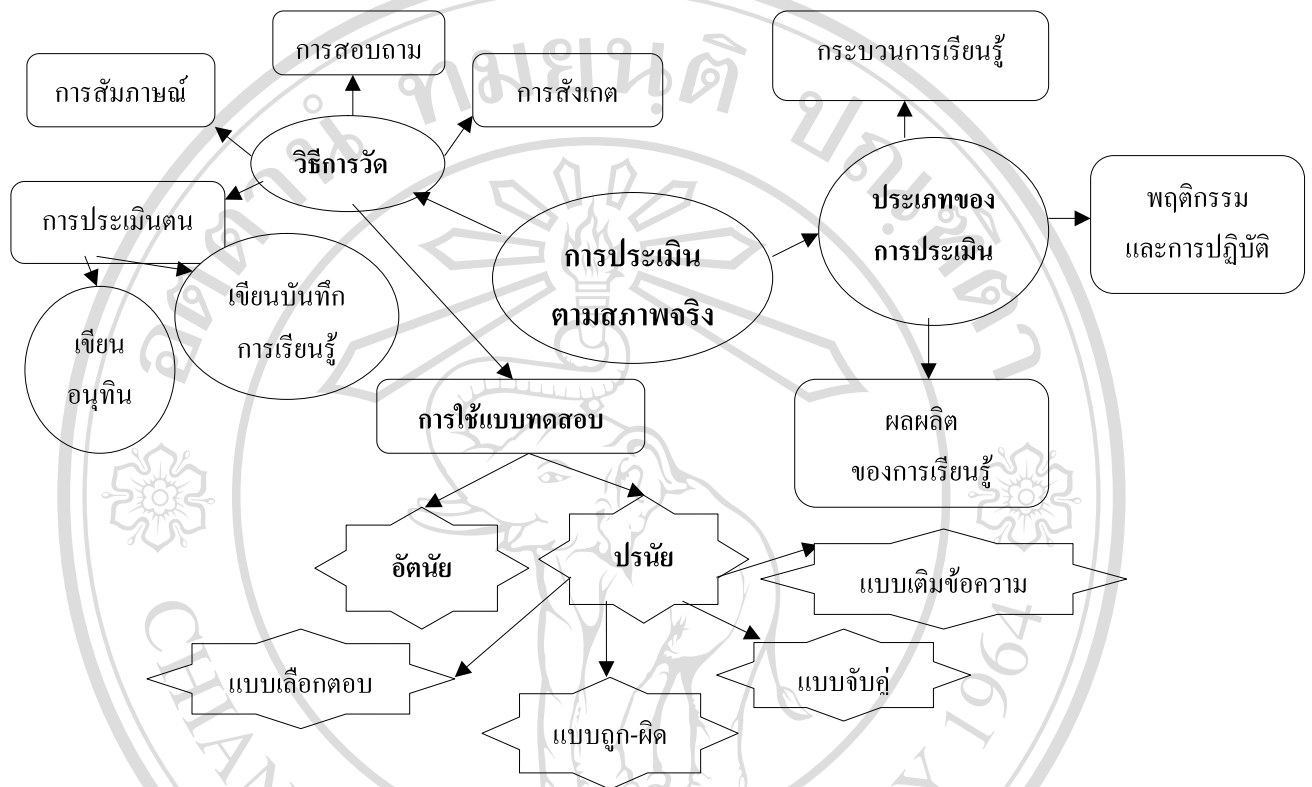
1. โรงเรียนต้องเน้นที่ทักษะ ความรู้ กิจนิสัย ที่ช่วยให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นผู้ที่ได้ชื่อว่าได้รับการศึกษา รู้ดีในบางสิ่ง ดีกว่าพยายามรู้ทุกสิ่ง
2. นักเรียนต้องมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น เรียนรู้โดยการกระทำมากกว่าการจำซ้ำในหนังสือหรือที่ครูพูด
3. กำหนดมาตรฐานอย่างสูงสำหรับผู้เรียน ประเมินผลจากการปฏิบัติ การสำเร็จการศึกษา ควรพิจารณาบนพื้นฐานของความสามารถเชิงปฏิบัติที่แสดงออกซึ่งสัมพันธ์กับเป้าหมายที่โรงเรียน กำหนด ไม่ใช่ประเมินว่าเรียนไปแล้วก็ชั่วโมงหรือที่หน่วยกิต
4. โรงเรียนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้มากที่สุด จัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบ

ตาราง 2.3 เปรียบเทียบการประเมินแบบเดิมและการประเมินตามสภาพจริง

โดย Wiener & Cohen (1994)

การสอนแบบเดิม (Traditional Assessment)	การประเมินจากสภาพจริง (Authentic Assessment)
1. เน้นพฤติกรรมพื้นฐาน	1. เน้นพฤติกรรมที่เป็นความคิดซับซ้อนและ วิธีการที่ใช้ในการเรียนรู้
2. แยกการเรียนการสอนออกจากกัน	2. ไม่แยกการเรียนและการสอบออกจากกัน เปิดโอกาสให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่าง ต่อเนื่อง
3. วัดได้ในวงจำกัด	3. วัดได้อย่างกว้างขวาง
4. เชื้อในตัวเลข (Number) ที่ได้จากการสอบ	4. เชื้อในคำ (Words) ที่เขียนบรรยาย
5. ดึงการวัดออกจากบริบทของการเรียนการสอน	5. การวัดถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ เรียนการสอน
6. ครูเปรียบเสมือนผู้ประเมินภายนอก	6. ครูเป็นส่วนหนึ่งของการสอบ
7. เชื่อในการให้ผู้อื่นเป็นผู้ประเมิน	7. เชื่อในการประเมินตนเอง
8. มีเกณฑ์มาตรฐานเพื่อบ่งบอกความสำเร็จ	8. มีเกณฑ์หลากหลายตามสภาพเพื่อบ่งบอก ความสำเร็จ
9. เชื่อเรื่องความคิดแยกกัน (Divergent Thinking) คำตอบถูกเพียงคำตอบเดียว	9. เชื่อเรื่องความคิดเชื่อมโยงกัน (Divergent Thinking) และมีคำตอบที่ หลากหลาย
10. เน้นการประเมิน โดยแยกทักษะ	10. เน้นการประเมิน โดยบูรณาการทักษะ
11. เน้นรายวิชา	11. เน้นสหวิทยาการ

ในการประเมินตามสภาพจริง ผู้สอนต้องพิจารณาวิธีการวัดผล ซึ่งอาจใช้การสอบถาม สัมภาษณ์ แบบสังเกต รวมทั้งใช้แบบทดสอบอัตนัย และแบบทดสอบปรนัย ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพการประเมินตามสภาพจริง (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2545 : 49)

กระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 60-61) กล่าวถึงเทคนิคการประเมินที่จะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนในการนำไปใช้ให้มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการประเมินได้เป็นอย่างดี มีดังนี้

1. การประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment)

เป็นการมอบหมายให้ผู้เรียนสร้างชิ้นงานหรือผลงานซึ่งแสดงออกถึงความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่คาดหวัง ถ้าเป็นชิ้นงานใหญ่มักเป็นโครงการซึ่งผู้เรียนต้องมีช่วงเวลาเพื่อการดำเนินงาน มีการแสวงหาแหล่งข้อมูล เก็บรวบรวมจัดการตีความและนำเสนอข้อมูล ชิ้นงาน โครงการนั้นๆ

2. การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

เป็นการประเมินผลการปฏิบัติอีกประเภทหนึ่งที่ใช้สถานการณ์หรือปัญหาจากชีวิตจริง ปัจจุบันให้ความสำคัญว่าการประเมินการเรียนรู้ต้องมีนัยที่สัมพันธ์กับหลักสูตร โดยเห็นว่าถ้ากระบวนการคิดอย่างสลับซับซ้อน และทักษะทางภาษาที่สามารถนำมาใช้ได้ในชีวิตจริงเป็นองค์ประกอบของหลักสูตร การประเมินก็ควรสะท้อนถึงจุดเหล่านั้นด้วยซึ่งจุดนั้นของการเรียนรู้

ภาษา คือ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เป็นการเรียนรู้ให้ได้ใช้ทักษะต่างๆ ในลักษณะที่ความหมายตามสภาพจริง ดังนั้นการประเมินก็ควรสะท้อนตามสภาพจริงของโอกาสแห่งการเรียนรู้ที่อยู่ในสภาพที่มีความหมายนั้นๆ

3. การประเมินแฟ้มผลงาน (Portfolio Assessment)

เป็นการเก็บรวบรวมผลงานของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยผลงานได้ผ่านการวิเคราะห์เพื่อแสดงความก้าวหน้าของผลงานตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้มาแล้ว ผลงานที่นำมารวบรวมในแฟ้มนั้น ผู้เรียนหรือครูอาจเป็นผู้พิจารณา หรือทั้งผู้เรียนและครูร่วมกันพิจารณา แฟ้มผลงานนี้จะใช้เป็นหลักฐานแสดงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ผลงานที่จะรวบรวมในแฟ้มผลงานควรจะต้องบ่งชี้ให้เห็นถึงความรู้และทักษะของเนื้อหาสาระที่เรียน การเก็บรวบรวมผลงานมีได้หลายรูปแบบ เช่น บันทึกลงในคอมพิวเตอร์ หรือวีดิทัศน์ แฟ้มผลงานอาจประกอบด้วยชิ้นงานต่างๆ เหล่านี้

ชิ้นงานเขียน เช่น การเขียนพรรณนาความ การเขียนสื่อสารเพื่อกิจธุระ บทประพันธ์ต่างๆ เป็นต้น

ผลการปฏิบัติ เช่น บทบาทสมมุติ การแสดงประเภทต่างๆ ดนตรี ละคร เป็นต้น
การนำเสนอรายงาน เช่น การสาธิต นิทรรศการ แผนภูมิ แผนที่ โครงการ เป็นต้น
การนำเสนองานด้วยวาจา เช่น ใ้ว่าที่ การกล่าวต้อนรับ การร่วมอภิปราย
การออกอากาศ การสัมภาษณ์ การเล่านิทาน เป็นต้น

4. การประเมินตนเอง (Self Assessment)

เป็นการให้ผู้เรียนตรวจสอบงานของตนเองแล้วสะท้อนความสำเร็จ ความก้าวหน้า และการพัฒนาของตน ครูอาจให้เกณฑ์การประเมินแก่ผู้เรียนหรือร่วมกันพัฒนาเกณฑ์การประเมินของตนเอง การประเมินแบบนี้เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการประเมินตามสภาพจริงและเป็นการประเมินที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนได้มีโอกาสบูรณาการความรู้ความสามารถด้านความรู้คิดกับแรงจูงใจและเจตคติที่มีต่อการเรียนรู้ การประเมินประเภทนี้ เป็นการฝึกผู้เรียนให้รู้จักกำกับติดตามตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะต้องรู้จักตัดสินใจ เลือกกิจกรรมการเรียนรู้ และวางแผนว่าจะใช้เวลาใช้ทรัพยากร และต้องทำกิจกรรมอย่างไร ผู้เรียนจะได้ใช้กระบวนการกลุ่ม ร่วมมือกับผู้อื่นในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เอื้ออาทรช่วยเหลือกันเมื่อจำเป็นผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ทบทวนงานเพื่อความเข้าใจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกิดความภาคภูมิใจในชิ้นงานที่สร้างและเห็นความเชื่อมโยงระหว่างงานที่ได้ทำมาประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ตลอดจนได้กำกับการปฏิบัติงาน ประเมินความก้าวหน้า และความสำเร็จของตนอีกด้วย

5. การสัมภาษณ์ (Interview)

การเรียนรู้ภาษาจำเป็นต้องมีการประเมินทักษะการพูดอย่างสม่ำเสมอ (Oral Proficiency) โดยเฉพาะในวัยเยาว์ หรือผู้เรียนที่ยังไม่มีทักษะทางภาษาอย่างเพียงพอที่จะใช้การประเมินในลักษณะที่เป็นลายลักษณ์อักษร ลักษณะการประเมินเช่นนี้ ครูสามารถใช้กับผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นคู่ก็ได้ โดยรูปแบบอาจเป็นการอภิปราย การสนทนากับครู และกับผู้เรียนด้วยกันเอง เพื่อใช้ภาษาในการพรรณนา ให้ข้อมูล แนวคิด ความคิดเห็นต่างๆ หากต้องมีการแก้ไขไม่ควรขัดจังหวะ ควรให้จบการพูดนั้นเสียก่อน เพื่อให้ความคิดของผู้เรียนที่กำลังพูดคล่องไหลไม่สะดุด เป็นการขัดขวางความเข้าใจของผู้เรียนและอาจสร้างความอึดอัดใจได้

6. การสังเกตของครู (Teacher Observation)

เป็นการเก็บข้อมูลอีกประเภทหนึ่งที่ครูผู้สอนสังเกตการณ์ปฏิบัติการกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้เรียนกำลังกระทำโดยไม่ขัดจังหวะ การสังเกตจะพิจารณาครอบคลุมทั้งด้านความรู้คิด ทักษะที่แสดงออก พฤติกรรมในการทำงาน ความสนใจ ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่งครูผู้สอนสามารถทำได้โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ การจัดอันดับ (Rating Scales) หรือจัดบันทึกผลการพิจารณาความสามารถของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด การสังเกตของครูมีข้อดี คือ เป็นการประเมินที่ไม่สิ้นเปลืองเวลา

เกณฑ์การประเมิน (Rubrics)

การประเมินผลการเรียนว่ามีความรู้ และความสามารถทำอะไรได้ตามมาตรฐานหลักสูตร ผู้สอนจะต้องสร้างเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานต่างๆ ของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้คะแนน โดยเกณฑ์การประเมินจะต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละครั้งของการปฏิบัติงานนั้นๆ

ความหมายของเกณฑ์การประเมิน (Rubrics)

กรมวิชาการ (2546 : 37-42) ได้ให้ความหมายว่า คำว่า “Rubrics” หมายถึง “กฎ” หรือ “กติกา” (Rule) ส่วนคำว่า Rubrics Assessment นั้น หมายถึง แนวทางในการให้คะแนน (Scoring Guide) เพื่อใช้ในการประเมิน ซึ่งสามารถแยกแยะระดับของความสำเร็จในการเรียน (Jasmine, 1993)

รูปแบบเกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การประเมิน Rubrics จำแนกรูปแบบได้ 2 ประเภท Julia Jasmine (1999) และ Concetta Doti Ryan (1994) อ้างใน กรมวิชาการ (2548 : 62-72) แบ่งเกณฑ์การประเมินออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เกณฑ์การประเมินในภาพรวม (Holistic Rubrics) คือแนวทางการให้คะแนนโดยการพิจารณาจากภาพรวมของชิ้นงาน โดยจะมีคำอธิบายลักษณะของงานในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน เกณฑ์การประเมินในภาพรวมนี้เหมาะสำหรับใช้ประเมินทักษะการเขียน สามารถตรวจสอบความต่อเนื่อง ความคิดสร้างสรรค์ และความสละสลวยของภาษาที่เขียนได้

ตาราง 2.4 ตัวอย่างเกณฑ์การประเมินในภาพรวม (ทักษะการเขียน)

ระดับคะแนน	ลักษณะของงาน
3 (ดี)	- เขียนได้ตรงประเด็นตามที่กำหนดไว้ - มีการจัดระบบการเขียน เช่น มีคำนำ เนื้อหา และ บทสรุป อย่างชัดเจน - ภาษาที่ใช้ เช่น ตัวสะกดและไวยากรณ์ มีความถูกต้องสมบูรณ์ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย - มีแนวคิดที่น่าสนใจ ใช้ภาษาสละสลวย
2 (ผ่าน)	- เขียนได้ตรงประเด็นตามที่ได้กำหนดไว้ - มีการจัดระบบการเขียน เช่น มีคำนำ เนื้อหา และ บทสรุป - ภาษาที่ใช้ทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสน - ใช้ศัพท์เหมาะสม
1 (ต้องปรับปรุง)	- เขียนไม่ตรงประเด็น - ไม่มีการจัดระบบการเขียน - ภาษาที่ใช้ทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสน - ใช้ศัพท์ที่เหมาะสม
0	- ไม่มีผลงาน

เกณฑ์การประเมินในภาพรวมส่วนใหญ่จะประกอบด้วย 3-6 ระดับ เกณฑ์การประเมิน 3 ระดับ จะเป็นที่ยอมรับใช้กันมาก เนื่องจากง่ายต่อการกำหนดรายละเอียด ซึ่งจะยึดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยสูงกว่า ค่าเฉลี่ย และต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ทำให้ง่ายต่อการกำหนดค่าคะแนนและการตรวจให้คะแนน เพราะระดับของเกณฑ์ทั้ง 3 ระดับนั้นแตกต่างกันอย่างชัดเจน แต่ถ้าใช้ 5 หรือ 6 ระดับ ความแตกต่างระหว่างระดับจะมีเพียงเล็กน้อยซึ่งจะทำให้ยากต่อการตรวจให้คะแนน ถ้าต้องการให้เกณฑ์ 5

หรือ 6 ระดับ วิธีการที่จะช่วยให้การกำหนดเกณฑ์ง่ายขึ้น ผู้สอนอาจจะสุ่มตัวอย่างงานของนักเรียน มาตรวจแล้วแยกเป็น 3 กอง เป็นงานที่มีคุณภาพดี ปานกลาง และไม่ดี แล้วตรวจสอบลักษณะที่เป็น ตัวแยกระหว่างงานที่มีคุณภาพไม่ดี ลักษณะเหล่านี้เป็นรายละเอียดของแต่ละระดับ (Ryan, 1994)

2. เกณฑ์การประเมินแบบแยกส่วน (Analytic Rubric)

คือ แนวทางการให้คะแนน โดยพิจารณาในแต่ละส่วนของงาน ซึ่งแต่ละส่วนจะต้องกำหนด แนวทางการให้คะแนน โดยมีคำนิยามหรือคำอธิบายลักษณะของงานในส่วนนั้นๆ ในแต่ละระดับ ไว้อย่างชัดเจน การเขียนรายละเอียดของการให้คะแนนแบบแยกส่วน มีวิธีการเขียน ดังนี้

1. กำหนดรายละเอียดขั้นต่ำไว้ที่ระดับ 1 แล้วเพิ่มลักษณะที่สำคัญๆสูงขึ้นทีละ ระดับ เช่น เมื่อต้องการประเมินงานเขียนซึ่งมีประเด็นการประเมิน 2 ส่วน คือ เนื้อหา และการใช้ ภาษา ควรกำหนดรายละเอียด ดังนี้

การกำหนดรายละเอียดถ้าแบ่งเป็น 4 ระดับ ควรกำหนดลักษณะย่อยหรือตัวแปร ย่อยที่สำคัญให้ได้ 4 ลักษณะ เช่น

เนื้อหา ระดับ 1. สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง

2. ลำดับเนื้อเรื่องชัดเจน

3. เรื่องน่าสนใจ

4. มีจินตนาการ

การใช้ภาษา ระดับ 1. ผิดพลาดมาก

2. ถูกต้องส่วนมากและสื่อความหมายได้

3. ผิดพลาดน้อย เชื่อมโยงภาษาได้ดี

4. ถูกต้องเกือบทั้งหมด สละสลวย งดงาม

การเขียนรายละเอียดแต่ละระดับ โดยการนำลักษณะย่อยหรือตัวแปรย่อยมาจัดลำดับ

ความสำคัญดังได้เขียนตัวเลขกำกับไว้ แล้วนำตัวแปรต่างๆ มาเขียนบรรยาย (Descriptive)

ไว้ชัดเจน จากความสำคัญต่ำที่สุด และเพิ่มตัวแปรถัดไปแต่ละระดับ ดังนี้

เนื้อหา ระดับ 1. เนื้อหาที่เขียนสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง

2. เนื้อหาที่เขียนสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและลำดับเรื่องได้ ไม่วกวน

3. เนื้อหาที่เขียนสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ลำดับเรื่องชัดเจน ไม่วกวน

4. สอดแทรกสาระบางอย่างทำให้เรื่องน่าสนใจ เนื้อหาที่เขียน

สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ลำดับเรื่องได้ชัดเจนไม่วกวน

สอดแทรกสาระบางอย่างทำให้เรื่องน่าสนใจ และอ่านแล้วเกิด

จินตนาการ

2. กำหนดจุดอ่อนระดับต่ำสุดไว้ที่ระดับ 1 แล้วเพิ่มความถูกต้องขึ้นทีละระดับจากตัวอย่างในข้อ 1 สามารถนำเทคนิคนี้มาเขียนในประเด็นการใช้ภาษา โดยการกำหนดลักษณะย่อยหรือตัวแปรย่อยที่มีลักษณะในระดับต่ำสุดที่ระดับ 1 แล้วเพิ่มความถูกต้องของลักษณะย่อยขึ้นไปทีละระดับ ดังนี้

การใช้ภาษา ระดับ 1. ภาษาผิดพลาดมากแต่ยังสื่อความหมายได้

2. ภาษาถูกต้องส่วนมาก และสื่อความหมายได้

3. ภาษาผิดพลาดน้อย เชื่อมโยงภาษาได้ดี

4. ภาษาถูกต้องเกือบทั้งหมด มีภาษาที่สละสลวยงดงาม

ในการเขียนรายละเอียดดังกล่าวข้างต้นเป็นการแสดงเชิงคุณภาพ (Qualitative) แต่ลักษณะดังกล่าวนี้อาจเขียนในเชิงปริมาณ ดังนี้

การใช้ภาษา ระดับ 1. ภาษาผิดพลาดไม่เกิน 50 % (หรือ 50 จุด) แต่สื่อความหมายได้

2. ภาษาถูกต้อง 50 %-70% และสื่อความหมายได้

3. ภาษาถูกต้อง 70 %-90% เชื่อมโยงภาษาได้ดี

4. ภาษาถูกต้อง 90 %-100% มีภาษาที่สละสลวยงดงาม

การเขียนรายละเอียดการให้ระดับคะแนนหรือคะแนนเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณมีทั้งจุดเด่นและจุดอ่อนของแต่ละแบบ สำหรับเชิงคุณภาพมีจุดเด่น คือ บางตัวแปรหรือลักษณะไม่สามารถบรรยายได้เป็นปริมาณ โดยเฉพาะตัวแปรที่เป็นคุณศัพท์ เช่น สวยงาม ดียาก สนุกสนาน สุขสันต์ เป็นต้น จุดอ่อน คือ ในการแปรเชิงคุณภาพ เช่น คำว่ามาก น้อย เล็ก นิดหน่อย ไม่มาก เหล่านี้ ผู้ประเมินจะเกิดอคติแสดงถึงคุณภาพออกมาไม่เท่ากัน สำหรับจุดเด่นของเชิงปริมาณเราสามารถนับเป็นแห่ง (Point) สัดส่วน เศษส่วน ร้อยละได้ แต่ก็ถูกโต้แย้งว่ามีจุดอ่อน คือ แต่ละแห่งมีน้ำหนักที่ผิดแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ผิดเรื่องของภาษา ผิดการสะกดคำ ผิดโดยทำให้ความหมายเปลี่ยน กับผิดแล้วยังคงความหมายเดิมได้ ย่อมมีในการเขียนรายละเอียด จึงขอให้พิจารณาตามความเหมาะสม พยายามให้เป็นปรนัย (Objective) มากที่สุด

3. กำหนดตัวแปรย่อยที่มีน้ำหนักเท่ากับทุกตัวแล้วระบุว่า ตัวแปรหายไปเท่าไรระดับคะแนนก็ลดหลั่นตามลำดับ เช่น การประเมินการจัดทำรายงาน อาจมีประเด็นของรูปแบบเนื้อหา ภาษา ความสะอาด ประณีต ในกรณีนี้จะยกตัวอย่างรูปแบบที่เป็นการเขียนรายละเอียดการให้คะแนนในแบบที่ 3 ดังนี้

กำหนดลักษณะย่อยของรูปแบบดังนี้ ปก คำนำ สารบัญ การอ้างอิง บรรณานุกรม จะเห็นว่าตัวแปรย่อยของรูปแบบ มีอยู่ 5 ตัว วิธีเขียนอาจเขียน ดังนี้

รูปแบบ ระดับ 4 มีครบ คือ ปก คำนำ สารบัญ การอ้างอิง และบรรณานุกรม

ระดับ 3 ขาด 1 ลักษณะ

ระดับ 2 ขาด 2 ลักษณะ

ระดับ 1 ขาด 3 ลักษณะ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีไทย เรื่อง ขุนช้างขุนแผน

หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน วรรณคดีวิภักย์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (2544 : 20-21) ได้สรุปวรรณคดี เรื่อง ขุนช้างขุนแผนว่า เรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นวรรณคดีไทยเรื่องเอกที่คนไทยจำนวนมากในหลายชั่วอายุคนรู้จักกันมากที่สุด คนโบราณนิยมอ่าน นิยมฟังจนกระทั่งติดใจเนื้อเรื่อง และคุ้นเคยกับตัวละครราวกับเป็นคนเคยรู้จัก วรรณคดีเรื่องนี้เชื่อกันว่าเกิดขึ้นจริงในแผ่นดินสมเด็จพระพันวษาแห่งกรุงศรีอยุธยา เป็นเรื่องราวการแย่งชิงนางวันทองระหว่างขุนช้างกับขุนแผน ซึ่งทั้งสามคนเป็นเพื่อนรักกันตั้งแต่เป็นเด็ก โดยผู้ที่ได้เปรียบในเรื่องความรักมักจะเป็นขุนแผนผู้ได้ครอบครองนางวันทอง สร้างความโกรธแค้นให้กับขุนช้างที่ตั้งตัวเป็นศัตรูคอยขัดขวางความรักของทั้งสองคน ชีวิตรักของขุนแผนกับนางวันทองต้องพบกับอุปสรรคเมื่อขุนแผนต้องไปรบที่เชียงใหม่และนางวันทองได้รับข่าวร้ายว่าขุนแผนเสียชีวิตในสนามรบ หลังจากนั้นนางวันทองถูกบังคับให้แต่งงานกับขุนช้าง ต่อมาเมื่อขุนแผนเดินทางกลับจากเชียงใหม่พร้อมกับนางลาวทอง ภรรยาอีกคนหนึ่ง ทำให้นางวันทองโกรธเพราะหึงหวงที่ขุนแผนมีภรรยาใหม่ แล้วนางก็ตัดสินใจอยู่กินกับขุนช้าง ส่วนขุนแผนนั้นถึงแม้มีนางลาวทองเป็นภรรยา แต่ยังมีใจรักนางวันทองไม่เสื่อมแล้วเหตุการณ์ก็ทวีความรุนแรงของปัญหามากขึ้น เมื่อพลายงามบุตรของขุนแผนกับวันทองได้ไปลักพามารดาของตนเพื่อไปพบพ่อ เมื่อขุนช้างทราบเรื่อง จึงได้ถวายฎีกาต่อสมเด็จพระพันวษา ซึ่งพระองค์เองรู้สึกเบื่อหน่ายกับปัญหาความรักของคนทั้งสาม พระองค์ทรงตัดสินปัญหาว่าเป็นเพราะนางวันทองไม่สามารถเลือกได้ว่าจะอยู่กับใคร จึงถูกตราหน้าว่าเป็นผู้หญิงหลาใจ ถ้าอยู่ไปก็จะเป็นเยี่ยงอย่างที่ไม่ดีกับผู้อื่น นางจึงถูกประหารชีวิตในที่สุด

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงแสดงความคิดเห็นไว้ว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนชอบเรื่องขุนช้างขุนแผนก็เพราะเป็น “เรื่องที่ไม่เป็นไปตามใจหวัง” เรื่องอื่นๆ ที่นิยมอ่านหรือฟังกันมาก่อนก็มี แต่มักจะเป็นเรื่องดีๆ มีอุปสรรคก็เหมือนไม่มี เพราะแก้ได้ดังใจนึก เรื่องจึงราบเรียบ

รัตนทัช สัจจพันธุ์ (2544 : 228-229) ได้เรียบเรียงเรื่องราววรรณคดี ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกาไว้ดังนี้

...พลายงาม หรือ จมื่นไวยวรนาถ หลังจากชนะความขุนช้างแล้วก็มีความ
สำราญอยู่กับภรรยาทั้งสองคน คือ สร้อยฟ้า กับ ศรีมาลา แต่ยังมีความคิดถึง
มารดา คือ นางวันทองซึ่งอยู่ที่บ้านของขุนช้าง ด้วยความรัก และความคิดถึง
มารดาประกอบกับความเกลียดชังขุนช้างทำให้พลายงามแอบขึ้นเรือนขุนช้าง
เพื่อ จะพามารดาไปพบบิดาของตนโดยพลายงามใช้วิชาร่ายมนต์ให้อาถรรพณ์
เสื่อมและไล่ภูติพราयในบ้านของขุนช้างให้หนีไปได้ แล้วจึงไปพามารดา
หนีไป เมื่อขุนช้างนั้นตื่นขึ้นมาไม่พบนางวันทองก็โกรธแค้นอย่างยิ่ง ฝ่าย
พลายงามได้ส่งหมื่นวิเศษผลไปเล่าความจำเป็นให้ขุนช้างรับทราบเรื่องที่ตน
ไปพามารดา เนื่องจากตนไม่สบายมาก และอยากพบมารดา ขุนช้างเมื่อได้ฟัง
เรื่องราวก็โกรธแค้นมากยิ่งขึ้น จึงถวายฎีกาต่อสมเด็จพระพันวษาส่วนขุนแผน
เมื่อทราบว่า พลายงามได้พา นางวันทองมา จึงได้เข้าหานางและสารภาพที่
ละเลยนางแต่ตนเองก็มีความทุกข์ใจอย่างยิ่งพร้อมทั้งให้นางยกโทษ และให้
นึกถึงตอนที่ลำบากมาด้วยกัน ส่วนนางวันทองมีความทุกข์ใจจากเหตุการณ์ที่
ผ่านมาทั้งหลายถึงกับนอนฝันร้าย หลังจากขุนช้างเมื่อได้ถวายฎีกาแล้ว สมเด็จพระ
พันวษาได้ตรัสเรียก ขุนแผน วันทอง ขุนช้าง และพลายงาม เข้าพบเพื่อ
พิจารณาโทษด้วยปัญหาต่าง ๆ นั้นมีสาเหตุซึ่งมาจากวันทองคนเดียว ทำให้เกิด
ความวุ่นวายไม่จบสิ้น ส่วนวันทองนั้นไม่สามารถที่จะตัดสินใจได้ว่าจะเลือก
อยู่กับใคร ทำให้สมเด็จพระพันวษาทรงกริ้ว และตัดสินปัญหาด้วยการ
ประหารชีวิตนางวันทอง ...

ชไมพร พรเพ็ญพิพัฒน์ (2549 : 36) ได้กล่าวถึงเรื่องตัวละครเด่นในวรรณคดีว่า “โลกนี้คือ
ละคร ตัวละครคือ คนทุกคน” เป็นคำกล่าวที่ไม่เกินความจริงเลย เพราะเราทุกคนคือตัวละครใน
โลกใบนี้ บทบาทการแสดงก็คือวิถีชีวิตที่ดำเนินอยู่ โลกแห่งความจริงไม่มีใครเขียนบทละครหรือ
ลิขิตชะตาชีวิตให้เป็นไป เราเองนั่นแหละที่กำหนดเอง วรรณคดีคือกระจกสะท้อนภาพชีวิตใน
สังคม ตัวละครในวรรณคดีก็คือกระจกที่สะท้อนตัวตนแห่งความเป็นมนุษย์ด้วยเช่นกัน ขุนแผน
เป็นตัวละครเด่นตัวหนึ่งในวรรณคดี เรื่องขุนช้างขุนแผน โดยมีคุณสมบัติเด่นที่จะเลือกนำไปเป็น
แบบอย่างในการดำเนินชีวิตได้ ดังนี้ เป็นนักรบนักรัก เป็นคนรูปร่างหน้าตาดี ขุนแผนเป็นผู้ที่
ใฝ่เรียนรู้ เป็นนักรบผู้ชำนาญ มีความกตัญญูรู้คุณ ขุนแผนมีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์
ขุนแผนเป็นนักรัก ขุนแผนเป็นคนใจคอโหดเหี้ยม เป็นต้น

วิเชียร เกษประทุม (2551 : 8-9) ได้กล่าวถึงมูลเหตุของการจับเสภา ว่า เสภา คือ การเล่านิทานนั่นเอง แต่ต่างกันที่เสภานั้นจะนำนิทานมาผูกเป็นกลอน ใช้การจับเป็นลำนำ และจับเฉพาะเรื่องขุนช้างขุนแผนเรื่องเดียว เหตุที่มีการจับเสภาแทนนิทาน เนื่องจากนิทานนั้นถ้าฟังนาน ๆ ก็รู้สึกจะจืด จึงมีคนคิดจะเล่าให้แปลก โดยใช้กระบวนแต่งเป็นกลอนว่าคล้องกันให้น่าฟังกว่าที่เล่านิทานซึ่งเป็นสามัญ จากการจับเสภาเฉพาะเรื่องขุนช้างขุนแผน คงเป็นด้วยนิทานเรื่องขุนช้างขุนแผน เป็นเรื่องที่ชอบกันอย่างแพร่หลายในครั้งกรุงเก่ามากกว่านิทานเรื่องอื่น ๆ ด้วยเป็นเรื่องที่สนุกจับใจ และถือกันว่าเป็นเรื่องจริง จึงเกิดการจับเสภาขึ้นดังกล่าว

เอกรัตน์ อุดมพร (2551 : 60) ได้สรุปคุณค่าของวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ดังนี้ ในทางอักษรศาสตร์ วรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนได้รับยกย่องว่า เป็นยอดแห่งวรรณคดีประเภทกลอนสุภาพและถือว่าเป็นวรรณคดีชั้นเอกของไทย ในทางวิถีชีวิต ได้บอกให้รู้ชีวิต ความเป็นไปของคนในสมัยโบราณนั้น ที่มีความเชื่อเรื่อง ของขลัง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ โชคลาง แต่ขณะเดียวกันก็มีความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับวรรณคดี เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ดังนี้

พระมหาสุรเดช สุรסקโก (2539) ได้ทำวิจัย เรื่อง อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อวรรณคดีไทย : ศึกษาเฉพาะกรณี เสภาเรื่องขุนช้าง โดยงานวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อวรรณคดีไทย : ศึกษาเฉพาะกรณี เสภาเรื่องขุนช้าง ขุนแผน เป็นการศึกษาในเรื่องความเชื่อทั่ว ๆ ไป และการศึกษาในเรื่องหลักธรรมทางพุทธศาสนาว่ามีอิทธิพลต่อเรื่องนี้มากน้อยเพียงไร ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า ความเชื่อของคนในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน จะผสมผสานระหว่างความเชื่อทางศาสนากับความเชื่อทางไสยศาสตร์ ทั้งในวิถีชีวิตจริง ก็ไม่อาจแยกออกจากกันได้ แต่คำสอนที่สำคัญที่ส่วนใหญ่ยอมรับและนำไปปฏิบัติในวิถีชีวิตจริงก็คือเรื่องกรรมและไตรลักษณ์ โดยมีความเชื่อว่า การเวียนว่ายตายเกิดของมนุษย์ และสัตว์ทั้งหลายในสังสารวัฏ เป็นไปด้วยอำนาจกรรม วิถีชีวิตของมนุษย์และสรรพสัตว์ในโลกนี้จะต้องดำเนินไปตามหลักไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ความไม่เที่ยงแท้แน่นอน ทุกขัง ความเป็นทุกข์ และ อนัตตา ความไม่ใช่ตัวตนที่ไม่สามารถจะบังคับได้

ปรางทิพย์ สอนบุตร (2540) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านจากประเพณีบางอย่างในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านจากประเพณีบางอย่างในวรรณคดีเรื่องขุนช้าง ขุนแผน ฉบับหอสมุดแห่งชาติ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์บรรณาคาร จำนวน 6 ประเพณี ผลการศึกษาค้นคว้าโดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านมีความเชื่อมโยงกันในลักษณะที่เป็นรูปธรรม คือ การทำพิธีกรรมต่างๆ ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลง ตามเหตุการณ์ที่สำคัญของชีวิต และในลักษณะที่เป็นนามธรรม คือ ความรู้ ความเชื่อ วิธีการประพฤติ

ปฏิบัติตน เริ่มตั้งแต่ ประเพณีการเกิด เป็นการทำพิธีเพื่อให้หญิงมีครรภ์คลอดลูกง่ายและปลอดภัย ทั้งมารดาและทารก ประเพณีการทำขวัญ เป็นการทำพิธีเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลและเพื่อ ป้องกัน โรคภัยไข้เจ็บ ประเพณีการโกนจุก เป็นการทำพิธีเพื่อเปลี่ยน สถานภาพจากวัยเด็กเข้าสู่วัย ผู้ใหญ่ ประเพณีการบวชเป็นการ ทำเพื่อให้เด็กผู้ชายได้ศึกษาวิชาความรู้และศีลธรรมจรรยา จาก พระสงฆ์ที่วัด ประเพณีการแต่งงาน เป็นการทำพิธีเพื่อ แสดงให้สังคมรับรู้ว่าชายหญิงได้เป็นสามี ภรรยากันอย่างถูกต้อง ตามประเพณี และเป็นวิธีการสืบเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ให้คงอยู่ ต่อไป ประเพณี การตายเป็นการทำพิธีโดยมีจุดประสงค์เพื่อ ต้องการให้วิญญาณของผู้ตายไปสู่โลกหน้าอย่างมี ความสุข ภูมิปัญญาชาวบ้านเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่าง คนกับคนอื่นๆ ในสังคม คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือ ธรรมชาติ ภูมิปัญญาชาวบ้านจึงเป็นกระบวนการทางความคิด ใน การสร้างแบบแผนการดำเนินชีวิต เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ ชีวิตและเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ จิตใจของคนให้มั่นคง เข้มแข็ง เกิดความสบายใจและเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของ มนุษย์ ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมั่นคง ปลอดภัย และ สงบสุข

นริ่งสรרך จันทรสนาม (2541) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการกระทำของตัวละครจากเรื่อง ขุนช้างขุนแผน : มุมมองจากกฎหมายตราสามดวงและ กฎหมายไทยปัจจุบัน การวิจัยครั้งนี้มี จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการกระทำของตัวละครจากเรื่อง ขุนช้างขุนแผนเฉพาะกรณีที่เกี่ยวกับ กฎหมายตราสามดวงและกฎหมายไทยปัจจุบัน โดยจำแนกประเด็นดังนี้ เกี่ยวกับทรัพย์ ชีวิต และร่างกาย เพศ ครอบครัว การหลอกลวง การเป็นทาส การพิพาทคดี จากการวิจัยพบว่า ในแต่ละประเด็นมีความสัมพันธ์กับกฎหมาย โดย ประเด็นที่พบมากที่สุดคือ ประเด็นเกี่ยวกับชีวิต และร่างกาย และประเด็นที่พบน้อย ที่สุดคือ ประเด็นเกี่ยวกับทาส บทลงโทษที่หนักที่สุด คือ การ ลงโทษ ประหารชีวิตซึ่งเป็นการลงโทษเพื่อต้องการให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเจ็บทรมาน โดยผู้ ที่มีอำนาจพิพากษาคดี คือพระมหากษัตริย์ ส่วนบทลงโทษที่เบาที่สุด คือ การปรับไหม ซึ่งเป็นเรื่อง ของการละเมิดสิทธิของบุคคลถือเป็นการลงโทษที่ไม่ร้ายแรงในบางประเด็น มีการลงโทษตัวละคร ที่สอดคล้องกับกฎหมายและในบางประเด็นไม่มีการลงโทษตัวละคร เพราะ ไม่มีการฟ้องร้องคดี ต่อศาล บางกรณี กฎหมายไม่เอาโทษกับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็ก นอกจากนั้น ยังพบว่า บทบัญญัติของกฎหมายตราสามดวงและกฎหมายไทยปัจจุบันมีความคล้ายคลึง กัน ในเรื่องของ บทลงโทษและมีความแตกต่างกันในบางเรื่อง ที่เป็นเช่นนี้เพราะกฎหมาย ไทยปัจจุบันมีวิวัฒนาการ มาจากกฎหมายตราสามดวง

ปรีดา นวลประกอบ (2542) ได้ทำวิจัย เรื่อง แก่นเรื่องจากวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน โดยมีความมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์วรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้านแก่นเรื่องและความหมายและ สารของแก่นเรื่องที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน จำนวน 43 ตอน โดยเสนอผลการวิจัย

แบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ประเภทแก่นเรื่องในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน พบทั้งหมด 4 ประเภท คือ แก่นเรื่องแสดงทัศนะ แก่นเรื่องประเภทแสดงอารมณ์ แก่นเรื่องแสดงพฤติกรรม แก่นเรื่องแสดงภาพ และเหตุการณ์ ตามลำดับ การที่แก่นเรื่องแสดงอารมณ์ปรากฏมากที่สุด เป็นส่วนชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์และเชื่อมโยงของแก่นเรื่องแต่ละตอน ที่เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจเนื้อเรื่องและแก่นเรื่องหลักได้เป็นอย่างดี วิถีชีวิต ของตัวละครเรื่องขุนช้างขุนแผนที่ประสบชะตาชีวิตที่เลวร้ายมีผลเนื่องมาจากอารมณ์ การใช้อารมณ์มากกว่าเหตุก่อให้เกิดความผิดพลาดในการดำเนินชีวิตและพบกับความทุกข์ นอกจากนี้แก่นเรื่องแสดงทัศนะที่ปรากฏเป็นทัศนะที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของสังคมในอดีตและบางครั้งเป็นส่วนของสอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน ความหมายและสาระของแก่นเรื่องปรากฏ 3 ลักษณะ คือ สาระและความหมายด้านวิบุคลิก วิถีครอบครัว และวิถีสังคมนั้น สาระด้านวิถีครอบครัวปรากฏมากที่สุด เนื่องจากตัวละครทั้งหมด มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกันตลอดเรื่อง ทำให้มีวิถีชีวิตแบบครอบครัว และประกอบกับวิถีสังคมที่เป็นส่วนทำให้ตัวละครมีทั้งความสุข และทุกข์ เมื่อพิจารณาภาพโดยรวมแล้ว จะเห็นได้ว่าแก่นเรื่องรอง และแก่นเรื่องหลักที่ปรากฏในแต่ละตอนนั้น ทำให้เข้าใจในแนวคิดของผู้แต่งและเป็นส่วนสัมพันธ์เชื่อมโยงให้เกิดแนวคิดหลักของเรื่อง ทำให้เข้าใจลักษณะร่วมของมวลมนุษยชาติ ภาพของสังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องได้มากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นคุณค่าของวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน

สุนันท์ กล่อมฤทธิ์ (2547) ได้ทำวิจัยเรื่อง เรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ท 32101 ภาษาไทย เรื่องขุนช้างขุนแผน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ท 32101 ภาษาไทยเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยสรุปว่า นักเรียนที่เรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา ท 32101 ภาษาไทยไม่แตกต่างกัน และ นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับดี

วีระชาติ ศิริไกรวัฒนวงศ์ (2552 : 56) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวละครที่แสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงครบทุกด้านมี 12 ตัว ได้แก่ สมเด็จพระพันวษา นางทองประศรี ขุนแผน นางศรีประจัน นางพิมพิลาไลย นางแก้วกิริยา นางบัวคลี พลายงาม พลายชุมพล นางศรีมาลา สมภารคง และจมื่นศรีเสาวรักษ์

2. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละด้าน มีตัวละครที่แสดงพฤติกรรมมากน้อย ดังนี้

2.1 ด้านความพอประมาณ ขุนแผนเป็นผู้แสดงพฤติกรรมในด้านนี้มากที่สุด รองลงมาคือสมเด็จพระพันวษาและนางพิมพิลาไลย

2.2 ด้านความมีเหตุผล ขุนแผนเป็นผู้แสดงพฤติกรรมในด้านนี้มากที่สุด รองลงมาคือสมเด็จพระพันวษา

2.3 ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ขุนแผนเป็นผู้แสดงพฤติกรรมในด้านนี้มากที่สุด รองลงมาคือ นางพิมพิลาไลย

2.4 เงื่อนไขด้านความรู้ ขุนแผน เป็นผู้แสดงพฤติกรรมในด้านนี้มากที่สุด รองลงมาคือ พลายงาม

2.5 เงื่อนไขด้านคุณธรรม สมเด็จพระพันวษาเป็นผู้แสดงพฤติกรรมในด้านนี้มากที่สุด รองลงมาคือ ขุนแผนและนางพิมพิลาไลย

3. ตัวละครที่ไม่ปรากฏพฤติกรรมเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเลย คือ นางเทพทอง จากผลงานการวิจัยเกี่ยวกับวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน สะท้อนให้เห็นว่า วรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคม เช่น พุทธศาสนา ความเชื่อ ภูมิปัญญาชาวบ้าน กฎหมาย ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งวรรณคดีไทยยังสะท้อนให้เห็น ภาพพจน์เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม จึงสรุปได้ว่า การศึกษาวรรณคดี เรื่อง ขุนช้างขุนแผนทำให้เข้าใจลักษณะร่วมของมนุษยชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นคุณค่าของวรรณคดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการสอนแบบสตอรีไลน์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการสอนแบบสตอรีไลน์ ได้มีผู้ทำวิจัยไว้ดังนี้

สมนึก ปฏิปทานนท์ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการเรียนรู้การสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียน วิชาสังคมด้วยวิธีสตอรีไลน์ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนปกติอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมด้วยวิธีสตอรีไลน์มีคะแนนความสามารถ ในเชิงการคิดวิเคราะห์ไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระหว่างกลุ่มก่อนเรียนและหลัง เรียนด้วยวิธีสตอรีไลน์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เกรียงไกร ยิ่งสง่า (2543) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการใช้สตอรีไลน์และการประเมินโดยใช้แฟ้ม ผลงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ เจตคติ และทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในวิชา

ส 053 ประชากรและสิ่งแวดล้อม พบว่านักเรียนที่เรียนโดยการใช้วิธีสอนแบบสตอรีไลน์และการประเมินโดยใช้แฟ้มผลงานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อารีย์ ปริดีกุล (2544) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีสตอรีไลน์สำหรับนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ กรมศึกษาราชภัฏพินุลสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไปและความคิดเห็นต่อการบวนการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ได้รับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีสตอรีไลน์และวิธีปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผู้เรียนกลุ่มที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีสตอรีไลน์มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ

นันทนา สนิทมาก (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์เรื่อง เทียวเมืองมรดกโลกต่อความคิดรวบยอดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนบ้านคลองแขวงวิทยา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 24 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผลการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชา สังคมศึกษา (ส 101) ด้วยวิธี สตอรีไลน์เรื่อง เทียวเมืองมรดกโลกมีระดับความคิดรวบยอดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งก่อนเรียนนักเรียนมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่อง เทียวเมืองมรดกโลก ที่ระดับ พอใช้ แต่หลังเรียน นักเรียนมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่อง เทียวเมืองมรดกโลก ที่ระดับดี คือ นักเรียนสามารถนำความรู้เดิมของตนและความรู้ใหม่ที่ได้จากหน่วยการเรียนรู้ด้วยวิธีสตอรีไลน์เรื่อง เทียวเมืองมรดกโลกเขียนเป็นความคิดรวบยอดขององค์ความรู้ด้วยผังมโนทัศน์และความเรียงได้ และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสตอรีไลน์ทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้ นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนผลการเรียนรู้ก่อนเรียน

อารีย์ ชุมณี (2546) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความคิดสร้างสรรค์ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ และโดยการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์กับการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ความคิดสร้างสรรค์ และมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สาวิตรี เบาจิตต์ (2547) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า เรื่อง การใช้วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์เพื่อพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านห้วยดัม จังหวัด

ลำพูน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ผลการวัดกระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นักเรียนมีความคิดเห็นหลังจากเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ เรื่อง ชุมชนของเรา โดยมีความคิดเห็นด้านเนื้อหาว่า เนื้อหาที่เรียนไม่ยากเกินไป มีการสรุปเนื้อหาที่เรียนทุกครั้งและมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น กิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบสตอรีไลน์มีความหลากหลาย เน้นการปฏิบัติจริง ช่วยฝึกการแก้ปัญหา และเวลาทำกิจกรรมเหมาะสมดีไม่มากและไม่น้อยเกินไป และยังเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ด้านสื่อการเรียนการสอน นักเรียนมีความคิดเห็นว่า สื่อการเรียนการสอนมีอย่างหลากหลาย และเปิดโอกาสให้วิทยากรในท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอนด้วย การวัดและประเมินผล นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน และเป็นไปอย่างยุติธรรม ด้านครูผู้สอน นักเรียนทั้งหมดเห็นว่าครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะทำกิจกรรม ตลอดจนเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็น ด้านเพื่อนร่วมชั้นเรียนนักเรียนทั้งหมดเห็นว่า นักเรียนให้ความร่วมมือในการเรียนการสอน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ของการศึกษา ผลกระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านห้วยดั้น จังหวัดลำพูน หลังการเรียนด้วยวิธีสตอรีไลน์ ซึ่งผลการวัดกระบวนการแก้ปัญหา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยรวม 19.35 คะแนน คิดเป็น ร้อยละ 64.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 60

ทวิญญา เนคมานุรักษ์ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยวิธีสตอรีไลน์ สำหรับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ผลการวิจัยสรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 10 อ 016 ของกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยวิธีสตอรีไลน์กับกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่เรียนโดยวิธีการสอนสตอรีไลน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบปกติและความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ 10 อ 016 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยวิธีสตอรีไลน์มีความคิดเห็นอยู่ที่ระดับมาก

ศรัณย์พร นัตรรัตน (2548) ได้ทำวิจัยเรื่อง การนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง สิ่งแวดล้อมเมือง โดยวิธีสตอรีไลน์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในช่วงชั้นที่ 3 ผลการวิจัยได้ข้อสรุปคือ ได้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง สิ่งแวดล้อมเมืองโดยวิธีสตอรีไลน์ จำนวน 3 ชุด ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยการทดลองสอนในห้องเรียน สำหรับใช้จัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ระดับชั้นเรียนละ 7 คาบเรียน (50 นาที ต่อ คาบเรียน)

กาญจนา บุญนะ (2549) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การใช้การเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อพัฒนาสติปัญญาของเด็กปฐมวัย การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการด้าน

สติปัญญาของโกปฐมวีย์ที่ได้รับการใช้การเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ กลุ่มศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านปัว อำเภอปง จังหวัดพะเยา จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย การประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญา แบบบันทึกพฤติกรรมในขณะที่เรียน และ แผนการสอนแบบสตอรีไลน์ จากการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 75 มีคะแนนพัฒนาการด้านสติปัญญาทั้งในด้านความในการใช้ภาษาและการคิด มีนักเรียนเพียงส่วนน้อยร้อยละ 8.33 มีคะแนนพัฒนาด้านสติปัญญาเท่าเดิม และมีนักเรียนเพียงร้อยละ 16.66 ที่มีคะแนนพัฒนาการทางด้านสติปัญญาลดลง และ จากการสังเกตพฤติกรรมขณะเรียนพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการใช้ภาษาเพิ่มขึ้น โดยสามารถปฏิบัติตามคำสั่งอย่างถูกต้อง และรวดเร็ว สามารถพูดอธิบายคำสั่งให้เพื่อนคนอื่นๆเข้าใจ และสามารถพูดเล่าเรื่องของตน ตลอดจนผลงานที่ทำได้อย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ นักเรียนยังสามารถเปรียบเทียบจัดหมวดหมู่ของสิ่งของ เรียงลำดับเหตุการณ์ได้รวมทั้งมีความสร้างสรรค์ด้วย

วรรณวิไล เชื้อมหาวัน (2550) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การใช้รูปแบบการสอนแบบสตอรีไลน์ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง สังข์ทอง ที่ปรากฏบนจิตรกรรมฝาผนังในวิหารลายคำวัดพระสิงห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพระหฤทัย จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนแบบสตอรีไลน์ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง สังข์ทอง ที่ปรากฏบนจิตรกรรมฝาผนังในวิหารลายคำ วัดพระสิงห์ วิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนพระหฤทัย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการสอนแบบสตอรีไลน์ในการสอนคือ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยการเขียนความเรียง ศึกษาผลการใช้กระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนแบบร่วมมือ และศักยภาพของผู้เรียน จากผลงานหนังสือทำมือ ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพระหฤทัย จังหวัดเชียงใหม่ เครื่องมือในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสตอรีไลน์ จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ แบบประเมินผลตามสภาพจริงจำนวน 6 ฉบับ ซึ่งประกอบด้วย แบบประเมินการใช้หน่วยการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสตอรีไลน์ เรื่อง สังข์ทองที่ปรากฏบนจิตรกรรมฝาผนังในวิหารลายคำ วัดพระสิงห์ แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมกลุ่ม แบบประเมินพฤติกรรมการทำกิจกรรมกลุ่ม แบบสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมรายบุคคล แบบประเมินการนำเสนอผลงานหนังสือทำมือ และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการสอนแบบสตอรีไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ร้อยละ ทดสอบ t-test ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ผลการศึกษารูปได้ว่า การใช้รูปแบบการสอนแบบสตอรีไลน์ เป็นวิธีการสอนที่สามารถนำไปพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียน

เป็นศูนย์กลาง เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนจากผลงานหนังสือทำมือ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นหลังจากการใช้รูปแบบการสอนแบบสตอรีไลน์

ศรวิมล สุรสันติวรการ (2551) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บ วิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุวรรณ แก้วโสภา (2551) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีสตอรีไลน์ พัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้และการทำงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี งานเกษตรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคูโนเลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 พบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ

ในการเพาะเห็ดนางฟ้า ประโยชน์ของเห็ดนางฟ้า และนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนมีผลการเรียนในระดับคุณภาพดี คิดเป็นร้อยละ 85 ทักษะกระบวนการทำงานและการจัดการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในกิจวัตรประจำวัน อย่างยั่งยืน มีระดับคุณภาพดี คิดเป็นร้อยละ 75 และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้เรียนอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 80

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังได้กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้ได้เห็นความสำคัญของการใช้รูปแบบการสอนแบบสตอรีไลน์ และผู้วิจัยหลายๆท่านมีความเห็นว่า การใช้รูปแบบการสอนแบบสตอรีไลน์เป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนศึกษาค้นคว้าและได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างต่อเนื่องสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้ทั้งด้านความรู้ กระบวนการ และด้านจิตพิสัยของผู้เรียน ฝึกฝนทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และคิดแก้ปัญหาได้